Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэ гарана | № 83 (13707) | 1972 оной апрелиин 8, суббото | Сэн 2 мүнгэн

...АХЫ БҮХЭНДЭ— ...ЖАРУУЛАГДАМАЛ ...ШЭЭРИ

...бурнин, шэмэ ехэтэй ногоонуудай ургадаг үзүүр һайн ...мал адуулхада хэды ехэ ашаг үрэтэй байһыень ...бухэн мэдэдэг. Бэлшээреэ хэдэн газар хубаарилаад, ...тускай гуримтайгаар ээлжэлүүлэн малаа адуулдаг хү... ехэ амжалтатай гарадаг: үнеэдынь һү шэмэ ехэтэй, ...тургэнөөр таргалдаг байха юм.

...иимэ һайн бэлшээри даб гээд байдаггүй. Илангаяа ...үеэд бэлшээреэр муудажа, һү шэмэеэ алдадаг. Энэ ...һайн бэлшээри бэдэржэ, үнеэдээ ой модо руу тууха, ...холо зөөхэ баримтанууд олон ажахыда үзэгдэдэг. ...нөө үедэ һаалиин фермэнүүдтэ элдэб оньһожоруулга... ...хогдожо, үнеэдые машинаар һаадаг боложо байһан ...гэжэ дуран соонь нүүлгэжэ байха арга һалаа. Тиимэ... ...ороной түрүү области, хизаарнуудта, мүн хилын ...һайжаруулагдамал бэлшээри хэрэглэдэг болоһоор үни... ...талаар нилээд дүй дүршэл бии болонхой.

...элдэ хэрэглэгдэхэ һайжаруулагдамал бэлшээритэй ...тула фермэ шадараа зохид газар шэлэжэ, тэрэнээ ...бэг болгожо хорёолно. Тиигээд тэндэ наг шэбхэ, мине... ...тэжүүлгэ оруулжа, газарынь уһалдаг. Мүн бэлшээри ...имэ ехэтэй ногоонуудай үрэһэ таридаг гуримтай.

...шалан, бэлшээри һайжаруулжа, тэрэнээ хүсэдөөр ашаг... ...шухала зорилгомнай байһан зандаа»,—гэжэ КПСС- ...съезд дээрэ хэһэн ЦК-гай тоосоото элидхэл дотороо ...И. Брежнев онсолон тэмдэглэһэн байгаа. Энэ манай ...шада сэхэ хабаатай.

...публикымнай ажахынууд бэлшээреэр элбэг хадаа тэрэ... ...һайжаруулха хэрэгтэ балай анхардаггүй байгаа. Теэд ...ал бүри адууһа малай тоо олошоржо, зарим ажахы... ...энээ зундаа бэлшээхэ газараа олохоёо болижо байнхай. ...үнеэдые адуулха зохид бэлшээри дүтэ байдаггүй.

...иимэ ушарта 1968 ондо Ивалгын ОПХ-да һайжару... ...бэлшээри түрүүшынхеэ байгуулагдаа һэн. Эндэ гек... ...реод центнер үбһэ гарадаг сабшалан хорёологдожо, хэ... ...болгогдожо таһалагдаһан байгаа. Тиигээд тэрэнээ ...үтэгжүүлжэ, уһалжа байхада энэ бэлшээри дээрэһээ ...орбол, дүрбэ дахин ехэ ногоон тэжээл абтаһан ...уу. Мүн урданшье манай эндэхи зон тугал, хурьга ...ногоотой бэлшээреэр хангаха зорилгоор олоороо хам... ...нигүүдые баридаг байһаннинь мэдээжэ.

...үүдые анхаралдаа абажа, шэнэ табан жэлэй зорилго... ...жалтатайгаар бэелүүлхын тула ажахы бүхэн һайжа... ...ал бэлшээри малдаа түхеэрхэ болоно. Байгша ондо ...ын колхоз, совхозууд 5500 гектар һайжаруулагдамал ...тай болохоор хараалагданхай.

...шухала хүдэлмэри мүнөө хэр зэргэ ябуулагдажа бай... ...публикын хэдэн ажахынууд иимэ бэлшээри түхеэрхэ ...шэлэн оложо, үбэлдөө тэрэнээ хорёолһон байна. Энэ ...Сэлэнгын аймагай Ленинэй, Тельманэй нэрэмжэтэ ...та, Хяагтын аймагай «Дружба» колхоздо урагшатай... ...гдана. Эндэ «Сельхозтехника» нэгэдэлэй Сэлэнгын ...хүдэлмэрилэгшэд эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаа.

...элэй һайжаруулагдамал бэлшээри тусхай проектын ...үеын эрдэм, техникэ хүсэдөөр хэрэглэхээр зо... ...шартай. Теэд мүнөө дээрээ проектын зохёогдоогүй... ...хэдэн ажахыда бэлшээри хорёолхо, үтэгжүүлхэ хү... ...ябуулагданагүй бшуу. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй ай... ...эрдэм», «Авангард» совхозуудта, «Искра» колхоздо ...агдамал бэлшээри түхеэрхэ проектые «Межколхоз... ...зёохо байгаад, мүнөө хүрэтэр хэгдээгүй байһаар. ...зохёодог энэ эмхи зургаанай гэмээр бусад хэдэн ...иимэ бэлшээри түхеэрхэ хүдэлмэри гэдэргэ татагдана.

...жаруулагдамал бэлшээриин проектээр колхоз, совхо... ...шаха талаар республикын Хүдөө ажахын министер... ...алтай хэмжээ абаха уялгатай. Мүн иимэ проект зо... ...хи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд ажахынуудта һайн ...мүнөө үеын эрилтые хангаха проект зохёохо талаар ...усалгатай.

...ша ондо түхеэрэгдэхэ иимэ бэлшээриин ехэнхи хубиие ...али 3 мянга гаран гектарта «Сельхозтехника» нэгэдэ... ...приятинууд барилга хэхэ байна. Мүнөө эндэ хэрэгтэй ...нүүдэй хахадһаа ехэнхинь абтанхай. Илангаяа бэл... ...алха шэнэ түхеэрэлгэнүүд ерэжэ байна. Тиигэбэшье ...ии системэнүүдые хэрэглэжэ, уһа сасадаг машинаар ...ундалуулха арга анхаралда абамаар. Зүгөөр «Сель... ...» нэгэдэлэй предприятинууд энэ шухала хүдэлмэреэ ...тана. Бахана һуулгаха нүхэ малтаха машина дута... ...шалтаг баряад, бэлшээри хорёолхо хүдэлмэри ябуу... ...уй.

...ажахынууд бэлшээри хорёолхо модо бэлэдхэхэ, шэ... ...һанануудые отолхо, зөөхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр ...аргатай. Мүн саашадаа һайжаруулагдамал бэлшээ... ...жэлэй ногооной үрэһэ тарижа байхын тула тэрээндэ ...бэлдэхэ, мүнөө үрэһэ хүрэнгэдэ тиимэ ногоо тариха ...аха болоно. Энэ талаар Захааминай аймагай ажахы... ...эшээ абамаар. Эдэнэр байгша ондо үрэһэ абахаар ...гектарта олон жэлэй ногоо тарихаар бэлдэжэ байна.

...жаруулагдаһан бэлшээриин ашаг үрэ айхабтар ехэ. Тэ... ...һаар түхеэржэ, зүбөөр хэрэглэжэ шадабал, үхэр ...зундаа үзүүр ногоондо, фермынгээ газаа бэлшээ... ...логдохо байна. Иимэ бэлшээри бүхы эрилтын ёһоор ...хэрэгтэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэр... ...эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадаха уялгатай.

...эгшэ зундаа Хориин аймагай ажахынууд туталнуудаа ...һэлнигүүдые хорёолжо, тэрэнээ уһалһанай, үтэг... ...ашаар һайн ногоо ургуулжа, жэжэ малаа горитой ...абаа һэн. Даб дээрэ ажахынууд өөһэдынгөө хүсөөр ...нигүүдые бии болгохо аргатай.

...бүхэндэ—һайжаруулагдамал бэлшээри!—иимэ эрил... ...совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ, ...илга хэжэ байһан предприятинуудта табигдана.

Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй дархашуулай цехэй тамгалагша-дархан Лхамажап Дашизыгбеевич Болхоев наймадахи табан жэлдэ ажалай ехэ дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө правительствын үндэр шанда—Октябриин Революциин ордендо хүртэһэн байна. Ажалай ветеран, Улаан-Үдэ хотын Железнодорожно райсоведэй депутат юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. Д. Болхоев.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

АПРЕЛИИН 15-да БҮХЭСОЮЗНА КОММУНИС СУББОТНИК

ОЛОНОЙ ХҮСЭН ОРЬЁЛХОНЬ

ЗАХААМИН

Энэ жэлэй апрелиин 15-да коммунис субботник үнгэргэжэ, олдоһон мүнгэ зөөриинь юһэдэхи табан жэлэй жасада оруулха гэһэн Москва, Ленинградай предприятинуудай ажалшадай үүсхэлые манай комбинадай хүдэлмэришэд халуунаар дэмжэһэн байна. Субботник үнгэргэхэ тухай асуудал профкомой мартын 17-ной заседани дээрэ зүбшэгдэжэ, тусхай комисси эмхидхэгдэһэн юм. Тэрэ комиссиие комбинадай директор И. П. Чепурин хүтэлбэрилнэ.

Тиихэдэ комбинадай цех бүхэндэ энэ асуудалаар зүблөөн зарлагдажа, хэхэ ажалаа тодорхойлһон, тусхай хэмжээнүүдые хараалһан байна.

Бүхэсоюзна коммунис субботнигто комбинадай бүхы хүдэлмэришэд хабаадаха. Тэдэ гол түлэб өөһэдынгөө хэдэг ажалда—шахтада, шаналжуулгын фабрикада хүдэлхэ юм. Капитальна барилгын управлениин хүдэлмэрилэгшэд гэр байрын барилгада, шэнээр баригдаһан шаналжуулгын фабрикын нэгэ отделенидэ, хирпиисын заводые шэнэдхэн заһабарилгада хүдэлхэ болонхой. Комбинадай хамһабариин ажахын малшад, механизаторнууд нуга сабшалангай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэридэ субботнигоо зорюулхаар түсэблэнэ.

Манай комбинадай зарим цехүүдэй, участотуудай хүдэлмэришэд ерэхэ субботодо — апрелиин 8-да коммунис субботнигоо үнгэргэхэнь.

А. ВАГАНОВ,
Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай профкомой түрүүлэгшэ.

ХОРИ

Байгша оной апрелиин 15-да үнгэргэгдэхөөр соносхогдоһон Бүхэсоюзна коммунис субботнигто бэлэдхэл аймаг доторнай үргэнөөр ябуулагдажа захалба. Субботник эмхидхэхэ аймагай штаб байгуулагдаа. Һая штабай гэшүүд сугларжа, түрүүшынгээ эмхидхэлэй заседани хэбэбди. Тэрэ заседанида ажахынуудай, предприяти болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинуудай секретарьнар уригдаа һэн.

Субботнигой үдэр ямар хүдэлмэри хэхэ, хэды хүнүүдые энэ хүдэлөөндэ хабаадуулха, ямар сэнтэй ажал хэгдэхэ байһые тодорхойлхо даабари тэдэндэ үгтөө. Энэ хэмжээ ябуулга бүри һаяар бүтэхэ, аймагай штабта мэдээсэгдэхэ зэргэтэй.

Совхоз бүхэн энэ жэлдэ һү һаалиин фермэнүүд шадараа һайжаруулагдаһан бэлшээритэй болохо зорилготой. Тиимэһээ тэдэниие хорёолхо, газар дээрэнь наг шэбхэ шэрэжэ тарааха, һургааг отолжо оруулха гэхэ мэтын хүдэлмэридэ хүнүүдые олоор гаргаха байна. Гадна аймагай түбэй эмхи зургаануудай коллективүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй зариманиинь шефтээ абаһан совхозуудтаа ошожо хүдэлхэ, бэшэнниинь тосхонойнгоо үйлсэ, талмайнуудые сэбэрлэхэ, гуримшуулха хүдэлмэридэ бултаараа гараха юм.

В. ЛОМОНОСОВ,
КПСС-эй Хориин райкомой секретарь, аймагай штабай начальник.

СЭЛЭНГЭ

1972 оной апрелиин 15-да болохо бүхэсоюзна коммунис субботнигто бэлдэхэ хүдэлмэри аймаг дотор үргэнөөр ябуулагдажа байна. Энэ субботнигые ударидаха аймагай штаб байгуулагдаа. Мүн томо предприятинуудта — шахтоуправленидэ, Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын механическа завод болон ГРЭС-эй барилгын управленидэ иимэ штабууд эмхидхэгдээ.

Коммунис субботник тухай суглаанууд бүхы предприятинуудта, колхоз, совхозуудта, эмхи зургаануудта болоо. Тэндэ хүдэлмэришэд болон колхознигууд субботын үдэр бултадаа ажал дээрээ хүдэлжэ, олоһон салин хүлһээ табан жэлэй жасада оруулхаар шиидээ.

Гусиноозерскын алба хаагшад, ахалагша классуудай һурагшад барилга дээрэ ажаллаха. Городой бусад һурагшад гудамжа, кварталнуудые сэбэрлэхэ, болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэридэ хабаадаха. Хүдөө һургуулинуудай һурагшад колхоз, совхозуудтаа ажаллаха.

В. ПУХАЛЬСКИЙ,
КПСС-эй райкомой секретарь.

Тарилгын хаһа ойртоо

ҮРЭҺЭНЭЙ ШАНАР ҺАЙН

Үдэр ерэхэ бүри наранай элшэ улам хүсэтэйгөөр шарана. Нуга, таряалангай саһан соохорлон хайлажа, бишыхан горход урдажа эхилбэ. Газаа хабарай амин ерээ гэжэ яһала мэдэхээр. Тиигэбэшье үдэртөө эндэ тэндэ тогтоһон шалбаагууд ян хүрэжэ, үглөөнэй наранай элшэдэ эбдэрһэн гэрэлдэл ялайлдан үзэгдэнэ. Хоног ошохо бүри хабарай тарилгын халуун хаһа дүтэлжэ байна. Энэ шухала ажалдаа Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой таряашад ямар бэлэдхэлтэйгээр ороһон тухай эндэ хөөрэжэ үгэмөөр.

Тус ажахын таряашад хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн бэлэдхэлтэй угтаа гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Эндэ 9.500 центнер хүрэнгын шэниисэ тарилгын шанарта хүргэгдэнхэй. 3.000 центнер обёос тарихаар бэлэн болонхой. Ажахын тоог дээрэ шингтэй үрэһэ һалхитуулан хатааха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдээ.

Ажахыда тарилгын оньһон техникэ заһабарилга ямараар ябанаб гэжэ хэдэн үгөөр хөөрэжэ үгэмөөр. Эндэхи механизаторнууд саг болзортоо энэ шухала хүдэлмэреэ хэжэ шадаа. Базар Жигжитов, Эдуард Цыремпиловэй хүтэлбэрилдэг бригадын механизаторнууд оньһон техникээ һайнаар заһабариланхай. Тус бригадануудай механизаторнуудай байха гэр байра сагаадаха, угааха хүдэлмэри һаяар хэжэ эхилхэнь.

Зарим полиин һолоомон хуряагдажа абтаагүй байһаар. Тиимэһээ ойрын үдэрнүүдтэ таряалангаа һолоомонһоонь сэбэрлэхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ шухала.

В. БАШАРОВ.

ТЕХНИКЭ БЭЛЭН

Юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ таряанай баян ургаса хуряажа абаха гэжэ шиидэһэн «Улаан Оронго» колхозой механизаторнууд хабарайнгаа тарилгада бэлэдхэлээ дүүргэхэеэ байнхай. Һаяын мэдээгээр тус ажахы борной, культиватор, сеялкэ болон тракторнуудаа заһабарилжа дүүргэнтээ. Мүн үрэһэ хүрэнгэшье сэбэрлэгдэжэ, тарилгын шанарта хүргэгдэһэн байна. Гадна механизаторнууд 250 гектар таряалан дээрэ 150 тонно наг шэбхэ гаргажа, 75 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа.

Мүнөө эндэхи механизаторнууд дутагдал нүүдэа усадхажа байна

Н. ХАЗАГАЕВ.

Улаан-Үдын аймаг.

БАГДАДТА УУЛЗАЛГА БОЛОБО

БАГДАД. (ТАСС-ай тусхай корр.). Совет партийно-правительственна делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Ирагай Республикын Президент, Ирагай Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин Ирагтахи хүтэлбэриин Генеральна секретарь, Ирагай Республикын Революционно командованиин Соведэй Түрүүлэгшэ Ахмед Хасан Бакртай апрелиин 6-най үдын хойно уулзаа.

А. Н. Косыгинай Ирагай Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин Ирагтахи хүтэлбэриин Генеральна секретариин орлогшо, Ирагай Республикын Революционно командованиин Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Саддам Хусейнтэй мүн лэ уулзаһан байна.

Совет партийно-правительственна делегациин гэшүүд ба бусад тусхай тушаалтад эдэ уулзалгануудта хабаадалсаа.

Хани халуун оршон байдалда хөөрэлдөөнүүд үнгэрөө.

ХАНИ ХАЛУУН ОРШОН БАЙДАЛДА

Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингх Советскэ правительствын айлшан боложо, апрелиин 3-һаа 5 хүрэтэр Москвада байгаа. Тиихэдээ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй уулзаба. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинтай уулзаһан байна. С. Сингх СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкотой уулзаа.

Баталан абаһан коммюнике дотор иигэжэ мэдээсэгдэнэ: Совет-Индиин харилсаанда, Индостанай хахад арал дээрэхи байдалда хабаатай олон асуудал хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн уулзалганууд ба хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн, тэрэшэлэн хоёр талые һонирхуулдаг уласхоорондын шухала асуудалнууд зүбшэлэгдэһэн байна.

Совет-Индиин харилсаае саашадань хүгжөөхэ, политическэ, экономическа, научно-техническэ ба бусад асуудалнуудаар Советскэ Союз Инди хоёрой харилсаа холбоое улам үргэдхэхэ гэжэ шиидэнхэй байһанаа хоёр тала сэдьхэлээ хананхайгаар тэмдэглэбэ.

Индиин, Бангладешэй ба Пакистанай правительствануудай хоорондо сэхэ хэлсээнүүдые хэһэнэй үндэһөөр энэ райондо хабаатай асуудалнуудые амгалан аргаар, политическэ гуримаар дары шиидхэхэ хүсэлтэй байһанаа хоёр талынхид Индостанай хахад арал дээрэхи байдал зүбшэн хэлсэхэ үедөө элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Хоёр талын һанамжын ёһоор, Советскэ Союзда Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингхын айлшалалга СССР Инди хоёрой хоорондын хани барисаата харилсаае саашадань хүгжөөхэ, Ази ба бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан байдалай аша туһада уласхоорондын оршом соо үрэтэй һайн харилсаа холбоо хангалгын хэрэгтэ туһа хүргэхэ байха.

(ТАСС).

ЧИЛИИН ОРДЕНООР ШАГНАГДАА

САНТЬЯГО. (ТАСС). Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй делегациие толгойлжо эндэ ерээд байһан, дэлхэй дээрэхи түрүүшын эхэнэр-космонавт В. Николаева-Терешкова Чилиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй дээдэ зэргын орденоор — «Сэрэгэй габьяагай түлөө Ехэ одоор» шагнагдаа. Совет делегациин хүндэлэлдэ ороной президент Сальвадор Альендиин эмхидхэһэн уулзалга дээрэ Чилиин ВВС-эй командалагша генерал Сесар Руис Данио энэ шагнал хайрыень барюулба.

Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй арюун уялга

Россин Федерациин искусствын ажал ябуулагшад, соёлой эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, уран бүтээлшэ интеллигенциин түлөөлэгшэд апрелиин 6-да Союзуудай байшангай Колонно зал соо суглараа. Бүхэроссин зүблөөндэ хабаадагшад КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ соёлой ба искусствын эмхи зургаануудай дүүргэдэг үүргые саашадань улам дээшэлүүлхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ байна. РСФСР-эй культурын министр Н. А. Кузнецов элидхэл хэбэ.

(ТАСС).

...дөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ асуудал пар... ...болон ажахын органуудай гол анхаралда байха ...Энэ асуудалые хэдэн жэлэй туршада шиидхэнэ... ...юумэн хэгдээшье. Теэд партиин табиһан зорил... ...амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада үшөө хэ... ...жэл соо нэтэрүү шангаар ажаллаха хэрэгтэй».

(...ССР-эй профсоюзуудай XV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай ...неральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэһөө).

Мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө һайнаар, үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө һайнаар'

МҮРЫСӨӨ ШАДАЖА ЭМХИДХЭХЭ

...ЦК-гай Генеральна ...тарь Л. И. Брежнев ...союзуудай XV съезд ...XXIV съездһээ хой... ...жэлэй дүн шэнжэлхэ... ...ураһы тоонуудые ...орхэ бэшэ, харин ...ынгөөр хаража үзэ... ...ээр һайнаар хүтэлбэ... ...мар шухала асуудал... ...алаа табиха хэрэг... ...тодорхойлхо шухала ...ээр тэмдэглэһэн бай... ...тар хаража үзэхэдэ, ...зой правлениин, парт... ...да дутагдалнуудшье ...юм. Социалис мүры... ...тороо эмхидхэхэдээ, ...териальна урмашуул... ...ла хандуулдаг бай... ...талаар «Социалис мү... ...дань улам һайнаар ...дай» КПСС-эй ЦК-гай ...а ехэ туһатай байгаа. ...е колхозой правле... ...комой хамтын заседа... ...ы талаһаань хаража ...лис мүрысөөнэй гу... ...эды шэнэ зүйлнүү... ...һэмди. Жэшээлхэ... ...алшад, механиза... ...ан амяраа болодог ...ы «колхозой чемпион» гэһэн нэрэ зэргэ олгохо бэшэ, харин бүхы колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ, баярай оршон байдалда чемпионой улаан лентэ зүүлгэхэ гэжэ хэлсээбди. Социалис мүрысөөндэ шалгарагшадые моральна талаарнь урмашуулгада ехэ һаналаа табинабди. Амжалта туйлаһан һаалишад, малшад, механизаторнууд, хонишодтоо, магтаал, соло дуудаха, һара, квартал соо шалгарһан түрүүшүүлэй хүндэлэлдэ зорюулан, «Ажалай алдар солын Улаан туг» үргэхэ, дамжуулгын Улаан туг, вымпел барюулха гэхэ мэтээр урмашуулдаг байнабди. Гадна иимэ түрүү хүнүүдээ колхозойнгоо амаралтын байшанда түлөөһэгүйгөөр амаруулха, үнэтэй бэлэг барюулхадаа, юунэй түлөө энэ бэлэгэй үгтэһэн тушаа саарһан дээрэ барлан бэшэжэ, олоной үзэмжэдэ табидаг байнабди. Тиихэдэ ажалдаа амжалта туйлажа, һайнаар ажаллаһанай, продукци ехээр үйлэдбэрилһэнэй түлөө нэмэлтэ түлбэри үгэхэ гуримаа наринаар сахидагбди, тиимэшье байха ёһотой ха юм даа. «Һайнаар ажалаал һаа, ехээр аба» гэһэн гуримнай мүнөө шухала гэжэ һанадагбди.

Манай колхозой партийна организаци колхознигуудай урда табигдаһан гол зорилго тухай ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхаяа оролдодог гээшэ. Бригада, фермэ болон отарануудай хоорондо мүрысөө эмхидхэнхэйбди. Тэрэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые ходо шалгажа, зэргэсүүлхэ, олондо мэдээсэжэ байха гэжэ оролдогдоно. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, социалис мүрысөө эмхидхэжэ шадаха хэрэгтэй гэжэ тоолоноб. Юуб гэхэдэ, ажалаймнай бүхы амжалта—мүрысөөнһөө эхитэй. Энэ талаар ажахынгаа ажал хэрэгые дурдахада болохо байна.

Манай колхозой гэшүүд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, эршэтэ ажалаараа зарим тэды амжалта туйланхай. Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдээр манай колхоздо партиин райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаһан байгаа. Мүнөөшье тэрэ тугаа алдаагүйбди. Байгша оной нэгэдэхи кварталай туршада гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргээбди. Жэшээлхэдэ, гүрэндэ һү худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб 102 процент дүүргэгдөө. Һү һаалиингаа талаар С. Ц. Бубеевэй хүтэлбэрилдэг үүлтэртэ фермын коллектив колхоз соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа, һү тушааха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэһэн байна. Ахалагша хонишод О. Е. Сангадиева, С. Б. Раднаева, Д-Н. Сундуев болон бусад ажалдаа эрхим амжалта туйладаг болоһоор үнинэй.

«Юһэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэе!» гэһэн Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй һайн һайхан үүсхэлые манай колхозой ажалшад халуунаар дэмжээд, мяха гүрэндэ тушааха табан жэлэйнгээ түсэб 1975 оной ноябриин 1, һү— октябриин 1, нооһо — августын 1, ороохо таряа ба овощ — октябриин 1 болотор дүүргэхэ гэһэн уялга абанхай. Тиимэһээ бидэнэр һараһаа һарада, жэлһээ жэлдэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байнабди.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев СССР-эй профсоюзуудай XV съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглэһэн байна: «Даалгагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө, КПСС-эй ЦК-гай, правительствын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө ямаршье тушаалтай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй хубиин харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ гээшэ бүгэдымнай ниитэ зорилго байһаар гэжэ эндэ үшөө дахин тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Партийна болон гүрэнэй жаяг заршам эбдэхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ, тэрэнэй түлөө шанга хэмжээндэ хабаадуулдаг байха хэрэгтэй». Манай колхозой коммунистнууд энээниие тон шухала заабари гэжэ тоолоно.

Колхозой партком СССР-эй профсоюзуудай XV съездын материалнуудые улад зоной дунда ойлгуулха зорилготойгоор агитаторнууд, пропагандистнууд, лекторнүүдые суглуулжа, зүблөө хэһэн юм. Мүнөө манай нютагай пропагандистнууд холын фермэ, отарануудта гаранхай. Энэ хэрэгтэ багшанар, колхозой мэргэжэлтэд, соёлой хүдэлмэрилэгшэд хабаадуулагдана. Лекторнууд—колхозой главна зоотехник Б. А. Ринчинов, главна инженер В. Д. Чимитцыренов, багшанар А. С. Цыдыпова, А. Д. Порхоноева, В. И. Мосолоев Г. Б. Монтоева гэгшэд колхозой эгээн холын отарануудай хонишодто хүрэжэ ерээ. Тэдэнэр нэгэдэхи кварталай дүнгүүд болон малшадай урда табигдаһан саашахи зорилгонууд тухай тодорхойгоор хөөрэжэ, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулаа. Нэн түрүүн байгша онойнгоо түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө манай партийна организаци иигэжэ тэмсэнэ.

Б-М. ГАРМАЕВ,
Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

ПАРТИИН РАЙКОМУУДАЙ ПЛЕНУМҮҮДҺЭЭ

ХОРИ

Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, тэжээл ехээр бэлэдхэхэ асуудалнууд аймагай коммунистнуудай анхарал саг үргэлжэ эзэлжэ байдаг. Һаяхан болоһон партиин райкомой пленум дээрэ эдэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, ажалшадай депутадуудай Хориин аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ И. И. Трофимов элидхэл хэһэн байна.

Аймагай совхозуудта ороохо таряанай, ногооной ургаса дээшэлүүлхын тула партийна организацинуудта эмхидхэлэй хүдэлмэриин ямараар табигдаһан тухай, тэрэнние яажа һайжаруулха шухала байһан тухай элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Хүрбын совхозой парткомой секретарь Б. Д. Жамбалдоржиев, «Георгиевский» совхозой директор В. Н. Ситников болон бусад пленум дээрэ үгэ хэлээ.

Партиин обкомой секретарь нүхэр В. Ф. Лысов пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

В. ШОЙНЕНОВ,
КПСС-эй Хориин райкомой таһагые даагша.

БАРГАЖАН

Партиин райкомой пленум һаяхан эндэ боложо, «Тэжээл бэлэдхэлгээр аймагай партийна организациин урда табигдаһан зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Н. Н. Михайлов дурсагдаһан асуудалаар элидхэл хэһэн байна.

Жэл бүри олошоржо байгаа ниитынгээ адууһа малые үбһэ тэжээлээр хүсэд хангахын тула газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ, колхозууд болон совхозуудта һайһажаруулагдамал бэлшээри бии болгожо, тэндэ олон жэлэй ногоо тариха, һалхинһаа газарай муудадаг ябадалтай тэмсэхэ зорилгоор ойрын 2—3 жэлэй туршада газараа шэнэ гуримаар элдүүрилжэ эхилхэ шухала гэжэ элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд пленум дээрэ онсолон тэмдэглээ. Аймагай хэдэ хэдэн ажахынуудта, илангаяа Хүнтэйдэ, Улан, Хилгана гэжэ нютагуудта горитой талмай дээрэһээ һөөг бургааһа сэбэрлэхэ ажал эрхилхэ хэрэгтэй гэжэ пленум дээрэ заагдаһан байна.

Пленум дээрэ хамта 16 хүн үгэ хэлэжэ, зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалай шухала байһан тухай дурдаад, өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые оруулаа. Уланай колхозой түрүүлэгшэ С. М. Гатапов, Баян-Голой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Б. Б. Ринчинов, Бодоной совхозой директор С. Т. Крылов болон бусад үгэ хэлэхэдээ, газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ, ашаглагдадаггүй горитой талмай дээрэһээ һөөг бургааһа сэбэрлэхэ асуудалнуудта тогтоо. Һалхинда үлеэлгэһэнһээ боложо хүрьһэнэй гэмтэлгэтэй тэмсэхын тула элдүүрилгын шэнэ арга хэрэглэхэ, шаблаагүй плугаар газар хахалдаг болохо шухала байһан тухай мэдүүлээ.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Л. Б. Раднаев пленум дээрэ үгэ хэлэжэ, хэдэн асуудалнуудта, тэрэ тоодо газарай уһалуури һайжаруулха асуудалнуудта тогтоо.

КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүндэ кандидат, республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо В. И. Дубровский пленумдэ байлсажа үгэ хэлээ.

Г. ЛАМУЕВ,
партиин райкомой таһагые даагша.

ЭКОНОМИКЫН ЭРДЭМ ШУДАЛНА

Хэжэнгын совхозой партком коммунистнуудай политическэ һуралсалда горитой анхарал хандуулдаг юм. Политическэ гэгээрэлэй һургуулинуудта хэшээлнүүдэй эхилхэһээ холо урид совхозой коммунистнуудай хамтын суглаан дээрэ политическэ ба экономическа эрдэм бэлэдхэлээ дээшэлүүлхэ тухай хөөрэлдөөн болоһон байгаа. КПСС-эй XXIV съездын материалнуудые шудалхадаа механизаторнууд болон совхозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй һураха экономическа шэглэлэй теоретическэ семинар нээхэ гэһэн тогтоол тэрэ суглаан дээрэ баталан абтаһан байгаа.

Энэ шиидхэбэреэ бэелүүлэн, экономическа семинарые хүтэлбэрилэгшөөр совхозой главна экономист Г. Н. Петровае томилһон байна. Тэдэнэр пропагандистые шэлэжэ табихадаа алдуу хээгүй. Юундэб гэхэдэ, пропагандист Галина Николаевна энэ партийна даалгабаридаа үнэн сэхээр хандажа, эдэбхи үүсхэлтэй байһанаа харуулаа бшуу.

Жэшээлхэдэ, һүүлэй хэшээлнүүд дээрэ «Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэ», «Арадай ажахые түсэблэлгэ, ажахын хүтэлбэрилгые нарижуулга» гэһэн темэнүүдые семинарта хабаадагшад зүбшэн хэлсээ һэн. Урид табигдаһан түсэбэй ёһоор, пропагандист энэ темээр лекци уншаба.

Пропагандист лекциин үедэ шагнагшадтаа конспект табюулжа, шагнагшадай хүсэд ойлгоогүй хэдэ хэдэн гол шухала асуудалда харюу үгэжэ, тэдэнэй өөһэдөө бэлдэхэ даабари тодорхойлжо, нэмэлтэ литература заажа үгөө. Лекци уншаха үедэ, мүн темынгээ гол удхые тайлбарилха үедэ пропагандист шагнагшад хоёрой хоорондо хөөрэлдөөн дэлгэржэ. совхозой ажабайдалһаа абтаһан һонирхолтой баримтануудһаа тобшололнууд хэгдэдэг байна.

Галина Николаевна дүй дүршэлтэй пропагандист юм. Тиимэһээ хэшээлэйнгээ үедэ материалаа ойлгуулха онол аргаяа ябуудаа дундаа хубилгадаг гэхэ гү, али хэшээл үнгэргэлгын методико һайнаар шудаланхай. Ушар юуб гэхэдэ, элдэб янзын бэлэдхэлтэй, элдэб мэргэжэлэй хүнүүд теоретическэ семинарта ябалсадаг шуу. Автомашинын жолоошод И. К. Куприянов, Г. Н. Зарубин, В. А. Филиппов, трактористнууд В. Р. Рабданов, Р. Х. Хакимов эдэнэй тоодо оролсоно.

Тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир, теоретическэ семинарай шагнагша Рашид Хакимов иигэжэ хөөрэнэ: «Һуралсалаймнай жэл дүүрэнтэхэ болоо. Энэ үедэ олон юумэ ойлгожо абаабди. Совхозой ажабайдалһаа абтаһан баримтанууд, бригада бүхэнэй ажал хүдэлмэри, тэдэнэй экономическа дүнгүүд бидэниие илангаяа һонирхуулдаг байгаа. Юуб гэхэдэ, манай ажал хүдэлмэриин дутагдалнууд элеэр харагдажа, үйлэдбэриин нөөсэ, арга боломжонууд тодоор харагдадаг һэн.

Партийна эхин организаци политическэ һуралсал эрхилэлгэдэ тон ехэ үүргэтэй юм. Тэрэнэй секретарь Р. Х. Хакимовай үүсхэлээр хэшээлнүүдтээ хайша хэрэгээр хандадаг коммунистнууд партийна суглаан дээрэ шүүмжэлэгдэһэн, энэ талаар дутагдалнууд усадхагдаһан байдаг. Зарим коммунистнууд, тэрэ тоодо О. Д. Ешиев, О. В. Алексеев гэгшэд партийна суглаанай һүүлээр жураамаа эрид һайжаруулһан байха.

— Хэшээлнүүд дээрээ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые үшөөл багаар хэрэглэнэб, — гэжэ пропагандист Петрова хөөрэнэ. — Мүнөө үнгэрһэн темэнүүдээ дахин хаража, шалгалтада бэлдэжэ байнабди. Шагнагшад темэ-

ГАЗАРАЙ ХҮРЬҺЭ БАЯЖУУЛАН

Таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхын тулада Мухар-Шэбэрэй «Заганский» колхоз жэл бүри ехэхэн хүдэлмэри хэдэг. Тиигэжэ эндэхид нёдондо гектар бүриһөө 16,3 центнер ороохо, 20,5 центнер үбһэ хуряаһан. Гадна хэдэн жэл удаагаар 100 гаран гектарта хүсы үбһэ ургуулжа, га бүриһөө 35—40 центнер һайхан үбһэ абадаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ ногоогоор колхозойхид 3216 центнер үбһэнэй гурил бэлдэһэн юм. Энэнь аймагай ажахынуудта бэлдэгдэһэн бүхы гурилай 36 процентнь болоно.

Таряалан, сабшалан болон бэлшээриин үрэжэл дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ажахын мелиоратор И. Е. Ревенскиин хүтэлбэри доро жэлэй дүрбэн сагта үргэлжэлдэг. Мүнөө жэлэй ургасада гэжэ нёдондо бүри намар эртүүр сабшалан дээрэ 5000 гаран тонно наг шэбхэ гаргагдаһан.

Газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ габшагай хоёр һарын республика дотор эхилхэһээ бүри эртүүр эдэнэр поли, нуга сабшалан дээрээ минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа захалһан байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хоёр автомашина «КСА-3» гэжэ түхеэрэлгээр шэниисын полидо минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа байнад. Тарилгын эхилтэр ажахыда Түгнын уһалууриин системээр уһалагдадаг 1442 гектар шэниисын талмайда 505 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулха юм. Һүүлэй байдалаар эндэ 200 гаран гектарта минеральна хуурай үтэгжүүлгэ оруулагдаад байна. Га бүридэ 4 центнер хүртэхөөр аммиачна селитрэ, калийна дабһан оруулагдана. Тиихэдэ «Беларусь» тракторта шаттагалагдаһан «РУМ-3» гэһэн түхеэрэлгээр сабшаланда минеральна үтэгжүүлгэ сасагдана.

— Түгнын уһалууриин системээр уһалагдадаг полинуудта минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа дүүргэһэнэйнгээ удаа һаалиин 2-дохи фермын хажууда хорёологдоһон һайжаруулагдамал 65 гектар бэлшээридэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа захалхабди. Тэндэ гектар бүридэ 3 центнер хараатайгаар 2 цетнер азотно, нэгэ центнер фосфорно үтэгжүүлгэ оруулагдаха юм. Тус бэлшээри уһалагдадаг. Фермын 500-гаад үнеэд зундаа ногоон тэжээлээр хүсэд хангагдаха зэргэтэй. Тиихэдэ Хуушан-Заганай һаалиин фермын хажууда 172 гектар газар таһалжа, һайжаруулагдаһан бэлшээри болгохомнай. Тэрэнние хорёолхын тулада 5000 гаран һургааг бэлдэгдээд, мүнөө зөөгдэжэ байна. Урин дулаан боложо, газарай гэдэмсээр бэлшээрее хорёолжо, үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэри хэжэ эхилхэбди. Тэндэ ехэнхи газарынь болдог нагтай юм. Миин 50 гектарынь уһалагдаха.

Габшагай хоёр һарын туршада нуга сабшалан, поли дээрээ 3000 тонно шэбхэ гаргажа тарааха, 50 гектарта үтэг байгуулха ёһотойбди, — гээд ажахын мелиоратор Иван Евстегнеевич Ревенский хөөрэнэ.

Ажахы 750 га сабшалангай газартай. Тэрэнэйнь 669 гектарынь уһалагдадаг. Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой луговодууд М. М. Максимов, Р. К. Калашников, А. Г. Алексеев, И. М. Хохлов, С. Е. Ревенский, А. С. Симухин гэгшэд ханааб хаалтануудаа модо шулуунһаань сэбэрлэжэ, һайрамай уһа алдангүй ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхын хойноһоо үглөөнһөө үдэшэ орой болотор өөһэд өөһэдынгөө участок дээрэ ажалланад. Тэдэнэр хэдэн жэл удаагаар луговодоор ажаллаха зуураа, сабшалангаа хайшан гэжэ уһалхаяа хэнһээшье үлүү мэдэхэ. Эдэл луговодуудай ашаар колхоз жэл бүри үбһэ ногооной баян ургаса хуряажа, адууһа малдаа бардам хүрэхэ үбһэ бэлдэдэг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхи 750 гектар сабшалан дээрэһээ 20.500 гаран центнер эрхим шанартай үбһэ соможо абаһан.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэниисын полидо минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа ябана. «Сельхозтехника» нэгэдэлэй жолоошод И. А. Радионов Д. П. Богомазов хоёр минеральна тэжээл оруулха даабаряа түргэн саг соо дүүргэхэ тухайгаа хөөрэлдэжэ байнад.

Б. ЖАМБАЛОВ.
Авторай фото.

ХҮСЫ ҮБҺЭН— ХҮСЭТЭЙ УРГАМАЛ

Ажахы бүхэндэ олон жэлэй ногооной үрэһэ ехээр ургуулха, үбһэ ногооной шанар һайжаруулха тухай мэргэжэлтын һанамжа

Үбһэ ногооной үндэр баян ургаса абадаг болохоһоо гадна, мүнөө эрхим шанартай, малдаа ёһотой үл хоол болохоор, шэмэ ехэтэй тэжээл бэлэдхэхэ гол зорилго табигдана гээшэ. Тэрээнгүйгөөр адууһа малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ, хямда сэнтэй продукци ехээр абаха асуудалые шиидхэхэнь бэрхэтэй.

Тиимэһээ Буряад ороной нэлэнхы үргэн сабшалангай горитойхон хубида хүсы үбһэ (люцернэ) тарижа, һайнаар ургуулха гээшэ мүнөөдэрэй шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болоод байна. Манай эндэхи эрхэ байдалда хүсы үбһые ямаршье малда эдюулхэдэ шэмэтэй, протеин элбэгтэй, һайншье ургаса үгэдэг. Илангаяа хүсы үбһые ногоон зандань сабшаад, тусхай машинада хэжэ гурил болгоходо тон таарамжатай.

Иигээд ерэхэдээ сабшалан, бэлшээрие үндэһөөрнь һайжаруулха, ногоонойнь шанарые дээшэлүүлхын тула хүсы үбһэнэй үрэһэ залаата ногоонтой холёод тарихада һайн. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, хүсы үбһэ ехээр таряад, элбэгээр ургуулжа шадаа һаа, ниитын адууһа малые саашадаа эрхим шанартай тэжээлээр бардам хүрэхөөр хангаха асуудал амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ байна.

Таряанай газарта, мүн нуга сабшалан, удаан хэрэглэгдэхэ бэлшээри дээрэшье «онохойская-6» сортын хүсы үбһэнэй үрэһэ тарихада манай эндэ таарадаг. Энэ сортын үрэһэн үбэлэй хүйтэндэ хүлдэдэггүй, манай эндэхи шэрүүн уларилда таарангы, һайншье ургаса үгэдэг гэжэ тодоруулагданхай. «Онохойская-6» сортын хүсы үбһэнэй үрэһые нэгэ таряаланда таба-зургаан жэлдэ удаагаар ургуулаад, тэрэ газарыень һүүлдэ хахалжа, таряанай севооборотдо оруулхада өөрэгүй. **Шинг нойто элбэгтэй тиимэ таряалан дээрэ энэ сортын ногоон жэл бүри гектарай 250—300 центнер ургаса үгэхэ гэхэ гү, али тэрээнһээ таба-зургаа мянган тэжээлэй единицэ абажа болоно. Тэжээлэйнгээ единицын хэмжээгээр энээнһээ ехэ ургаса үгэжэ шадаха ондоо ургамал манай эндэ байхагүй.**

Мүнөө республикын зарим аймагуудай олонхи ажахынуудта «онохойская-6» сортын хүсы үбһэн нилээд ехэ газарта таригдана. Жэшээлхэдэ, Баргажанай совхоз жэл бүри энэ ногооной ехэхэн үрэһэ суглуулжа абадаг. Тиигэбэшье бүхы дээрээ республика дотор хүсы үбһэнэй үрэһэ үшөөл ехээр абадаг боложо шадаагүй байһамнай халагламаар.

Хүсы үбһэ һайнаар ургуулхань тиимэшье хүнгэн бэшэ. Зарим жэлдэ хүсы үбһэн яһала һайнаар ургажа, гоёор сэсэглэбэшье, үрэһэниинь ёһоор бүрилдэнгүй, сэсэгээ хүсэд гүбингүй, ехэнхинь уна шадаг. «Онохойская-6» сортын хүсы үбһэнэй ногоон хабар, майн тэнгһээ хойшо, газарай хүрьһэнэй дулаасажа эхилхэдэ ургадаг. Тиигээд июниин түрүүшын хахадта түлэг сэсэглэжэ, августын һүүл багаар үрэһэниинь эдеэшэдэг юм.

Республикын олонхи аймагуудта «онохойская-6» сортын энэ ногоон яһала һайнаар ургажа, хүсэд эдеэшэжэшье шадаха байна. **Имагтал тэрэнние тарижа ургуулха агротехникые наринаар сахиха хэрэгтэй.**

Олон тоото туршалга хэжэ үзэһэнэй ёһоор, хүсы үбһэнэй үрэһые шэнгэшэгээр тарихадал һайнаар ургадаг, үрэһэниинь шье болбосорон эдеэшэжэ үрдидэг байна. Тусхайлбал, нёдондо манай туршалгын станциин селекциин таряалан дээрэ зурууд хоорондонь 25 сантиметр зайтайгаар үргэлжэдэнь тариһамнай хүсы үбһэн һайнаар сэсэглэһэн аад, үрэһэниинь оройдоошье бүрилдөөгүй байгаа. Зурууд хоорондонь тэрээнһээ үшөө үргэнөөр, 50 сантиметр зайтайгаар тарихадань, тон үсөөхэн эшэнь буурсаглажа, үрэһэниинь эдеэшээ һэн. Харин хүсы үбһэнэй үрэһые хоорондонь хайша хайшаа 50—50 сантиметр зайтайгаар таряад туршахада эшэ бүхэнһөөнь 3-һаа 15 грамм хүрэтэр үрэһэн абтаа гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 1,2—6,0 центнерэй хэмжээнэй үрэһэн гараа. Заримандаа зурууд хоорондонь ехэ зайтайгаар, шэнгээр тарихада, эшэнь 20—25 грамм үрэһэ үгөө гэхэ гү, али гектарай 8—10 центнер үрэһэн суглуулагдаа.

Энээн дээрэһээ шэнгээр, хоорондонь 50—60 сантиметр забһартайгаар, гектарай 2—4 килограмм үрэһэ тарихада хабар ургасынь хойноһоо харууһалха талааршье таарамжатай байдаг.

Хэнэйшье мэдэһээр, хүрьһэнэй эгээл һайн үрэжэлтэй шоройнь дээрээ байдаг гээшэ ааб даа. Сибириин зарим эрдэмтэдэй тодорхойлһоной ёһоор хүсы үбһэнэй үндэһэн доошоо гүнзэгыдэ тарадагшье һаа, тэрэнь ехэнхидээ хүрьһэнэй дээгүүрхи үрэжэлтэйл шоройһоо шэмэ шүүһэ абажа, һайнаар ургадаг байна. Энэ ногооной һайнаар ургахын тула хүрьһыень зөөлэрүүлжэ үгэхэ хэрэгтэй. Олон жэлдэ ургуулагдажа байһан хүсы үбһэнэй ургасын зурууд хоорондохиие гүнзэгыгөөр элдүүрилхэдэ ногоониинь һэльбэгдэн һэргээгдэнэ ха юм.

Тиимэһээ хүсы үбһэнэй үрэһэ абахаар таригдаһан гү, али жэл бүри үрэһэ абадаг газарай хүрьһэнэй дээгүүрхиие хабартаа һайса элдүүрилхэ гээшэ гол шухала. Илангаяа дээгүүрнь борной, диск шэрэжэ, культиватораар зурууд хоорондонь заабол элдүүрилхэ, хэрэгтэй болоо һаань, хахалхадашье өөрэгүй. Тиигэбэл, хүсы үбһэнэй һайн үрэһэн абтаха жэшээтэй.

Хүсы үбһэн гээшэмнай олон жэлдэ ургадаг ногоон. Манай республикын эрхэ байдалда энэ ногоон нэгэ газартаа арба гаран жэлдэ ургаха шадалтай юм.

Энэ ногооной үрэһые жэл бүри суглуулжа абахада болохо. Хэр һайнаар, муугааршье ургаг, хамаагүй, үрэһыень эдеэшүүлээд хуряажа абаха хэрэгтэй. Үрэһыень суглуулжа абаха гү, али ногооень сабшажа үбһэн болгоходоошье ургамалда хабар минеральна үтэгжүүлгэ оруулха шухала. Гектар бүридэ 45—60 килограмм суперфосфат, 30 килограмм калийна дабһа хүрьһэнэйнь дээгүүр тарааха байна. Газараа оньһон машинаар уһалха байгаа һаа, тэрэн-

МАРКСЫН ОНСО ЕХЭ ЗОХЁОЛ

(100 жэлэй саана «Капитал» ород хэлэн дээрэ хэблэгдээ)

Зуун жэлэй саада тээ, 1872 оной апрелиин 8-да, Петербургын гол гудамжада шэнэ ном худалдаанда гараад байба. Тэрэнэй эхин хуудаһан дээрэ томо үзэгүүдээр иигэжэ бэшээтэй һэн: **«Капитал. Политическэ экономиие шүүмжэлгэ».** Доронь — энэ ном бэшэһэн хүнэй нэрэ: **Карл Маркс».**

Иигэжэ научна коммунизмын эхи табигшын сэсэн мэргэн зохёол түрүүшынхеэ хариин хэлэн дээрэ оршуулагдаһан байгаа. (Мүнөө энэ ном КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай библиотекэдэ бии юм).

...«Ород хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ бэлэн болоһон «Капиталай» Петербургһаа ерэһэн ушар Марксга, тэрэнэй бүлэдэ, хани нүхэдтэнь тон ехэ баяр болоһон юм» гээд немец хүдэлмэришэн Фридрих Лесснер бэшээ һэн.

К. Марксын зохёолнууд ород хэлэн дээрэ урданьшье хэблэгдэжэ байһан юм. Гамбургда «Капиталай» (1867 он) немец хэлэн дээрэ түрүүшынхеэ гараһанай һүүлээр тэрэнэй нэрэ ород олон революционернүүдтэ мэдээжэ болоо һэн. Хүдэлмэришэдэй Уласхоорондын Нүхэсэлые (I Интернационал) эмхидхэгшэ, хүтэлбэрилэгшэ байхадаа, тэрэ ород революционернүүдтэ илангаяа ехээр мэдээжэ болоһон багаа. Энээнһээл уламжалан, Марксын ород хэлэн дээрэ түрүүшээр гараһан зохёолнуудынь Интернационалай документнүүд байшоо гээбы.

«Капиталые» ород хэлэн дээрэ гаргахые Петербургын революционно бодолтой Г. Лопатин түрүүтэй залуушуул һанаашалһан юм. Герман Лопатин ородой элитэ ехэ революционер-демократ Николай Чернышевскиин шаби һэн.

«Капиталай» авторта дүтэ байхын тула Лопатин 1870 оной зун Марксын байрлаһан Лондон хото ерээ. Тэдэнэр дүтын ханинар болоо. 25 наһатай залуу нүхэрэйнгөө сэсэн ухаае, эрдэм бэлигыень Маркс үндэрөөр сэгнэдэг бэлэй. «Энэ нүхэр шэнгеэр үсөөхэн хүниие дурладаг, хүндэлдэгби», — гээд Лопатин тухай Маркс бэшээ.

«Капиталые» оршуулха хүдэлмэри урагшатай ябажа байгаа. Марксын туһаламжа, зүбшэл, дэмжэлгэ энэ орёо ажалые нилээд хүнгэдхэдэг һэн. 1870 оной ноябрьда Лопатин ажалайнгаа гурбанай нэгэ хубиие дүүргээд байтараа гэнтэ Росси ябашана. Тэрэ Сибириин сүлэлгэһөө Николай Чернышевскиие гаргаха хэрэг эмхидхэхэеэ ошоһон байгаа гэжэ һүүлдэнь эли болоо һэн. Сибирьтэ Лопатин баригдажа, 1873 оной зун лэ сүлөөдэ гараа.

Тэрэ үедэнь оршуулга ябажал байгаа. Тэрэнииень Лопатинай хани нүхэр, ородой мэдээжэ экономист, социолог Николай Даниельсон үргэлжэлүүлээ.

«Капиталай» ород хэлэн дээрэ оршуулга дүүрээшье һаань, хаанта засагай цензура хэблэхые зүбшөөхэ гү, али үгы гү гэһэн асуудал һанаа зобоогоо.

Энэ номые үсөөн хүн уншаха, уншахада хүшэр, ойлгохонь бүришье хүндэ гэһэн ушар дээрэһээ хэблэхые цензор зүбшөөһэн юм. Тиибэшье Марксын зурагые номһоо абажа хаяа.

Марксын «Капиталые» ородой түрүү бодолтой интеллигенци халуунаар угтан абаа: энэ номһос олонитын тэмсэлэй охёор анхилан байгаа ха юм. «Капиталай» үзэл суртал түрүү бодолтой интеллигенциин, студентнүүдэй дунда таража эхилээ, тэрэ үеын хүдэлмэришэдэй үсөөхэн кружогуудта нэбтэрээ, ородой түрүү эрдэмтэд лекци, статья болон номууд соогоо хэрэглэдэг болоо.

Хэдыхэн жэлэй туршада ородой түрүү бодолтой интеллигенциин дунда Маркс социальна наукын талаар ехэ нэрэ хүндэтэй хүн болоод байгаа. Харин хүдэлмэришэд «Капитал» тухай хөөрөөе «ехэ һонирхолтойгоор, абьяастайгаар, ханангяар шагнадаг һэн».

«Капиталда» иимэ һонирхолтойгоор хандадагай ушар юуб гэхэдэ, марксис һургаал хадаа туйлай ехэ революционно хүсэтэй ха юм. Энээн тухай Маркс өөрөө иигэжэ тоолодог һэн: «Капитал» — буржуйн тархи дээрэ бууһан эгээл аюултай һомон мүн». (К. Маркс, Ф. Энгельс. Зохёол т. 31. 453 хууд.).

Туйлай ехэ түүхын, статистическэ материал дээрэһээ Маркс капитализмые шэнжэлээд, тэрэнэй һандаран унаһанай һүүлээр революциин аргаар заатагүй социалис общество байгуулагдаха гэһэн түүхын хүгжэлтын хуули ёһые тодорхойлжо үгэһэн габьяатай.

Хаанта засагай албашад, сагдаанар энэ номые хэблэхэ зүбшөөл үгэхэдөө, ямар ехэ алдуу хэһэнээ һүүлдэнь лэ ойлгоо һэн.

Россида «Капиталые» хэнһээшье ехээр уншадаг, сэгнэдэг байна гээд 1880 ондо Маркс ханангяар тэмдэглэһэн байха. Россин революционно арга боломжодо тэрэ абьяастайгаар этигэдэг һэн.

Ород хэлэн дээрэ «Капиталай» бии болоһон ушар ганса ородой бэшэ, мүн Россин бусад олон арадуудай ниитын түрүү ухаан бодол хүгжөөлгэдэ нүлөө ехэтэй үүргэ дүүргэһэн.

Энэ зохёолые Грузиин, Литвагай, Белоруссиин, Украинын революционно бодолтой интеллигенци, залуушуул, түрүү хүдэлмэришэд уншаа. Польшын, Болгариин түрүү ажал ябуулагшад ород хэлэнһээ өөһэдынгөө арадай хэлэн дээрэ оршуулаа. «Капитал» шэнэ үеын революционернүүдые теоретическэ талаар хүмүүжүүлгэдэ түүхын ехэ удхатай шанартай үүргэ дүүргээ юм.

В. И. Ленин үшөө эдир ябахадаа «Капиталтай» танилсаа һэн. Удаань тэрэ теоретическэ зохёол бэшэхэдээ, революционно ажал ябуулгадаа «Капиталые» үргэнөөр хэрэглэдэг бэлэй. Мүн Россин, бусад оронуудай түүхын тодорхой эрхэ байдалда «Капиталые» шэнжэлхэ, хэрэглэхэ талаар үльгэр жэшээ харуулаа, энээнэй үндэһэ һуури дээрэ империализмын үедэ марксистска эрдэмые хүгжөөгөө, шэнэ социалис байгуулалтын экономическа хуули ёһонуудые тодорхойлон нээжэ үгөө.

1905—1907 онуудай революциин үедэ «Капиталые» оршуулга һэргээгдэжэ эхилээ. Тэрэнэй хоёрдохи ботиинь түрүүшын бүлэгые Ленин заһан бэшэһэн юм. «Капиталые» Ленинэй шэнжэлһэнэй ёһоор, мүнөө СССР-тэ научна, хэблэлэй тон ехэ ажал хэгдэжэ байдаг. Эндэ «Капитал» үндэһэ яһатанай 20 хэлэн дээрэ 188 дахин (6.594.000 хэһэгээр) хэблэгдээ. Мүнөө К. Марксын, Ф. Энгельсын зохёолнуудай бүхы суглуулбари гаргагдахаар бэлэдхэгдэжэ байна.

«Капитал» дотор хэлэгдэһэн һургаал бэелэгдээ гэжэ дэлхэйн хүгжэлтын түүхэ XX зуун жэлдэ баталба. Ленинэй, тэрэнэй партиин байгуулһан Совет гүрэн, мүн социализмын дэлхэйн байгуулалта болбол Марксын үзэл сурталай һалбаран мандалгын эли тодо гэршэ мүн.

Е. ОРЛОВА,
(АПН).

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРҺӨӨ ЭМХИТЭЙГЭЭР...

ХЯАГТА. Манай штатнабэшэ корреспондент Б. Доржиев иигэжэ дамжуулна: Юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ үбһэ ногооной, ороохо таряанай тогтууритай баян ургаса хуряажа абахаар түсэблэһэн Алтайн совхозой луговодууд эдэ үдэрнүүдтэ даалгагдаһан газартаа горитойхон ажал бүтээжэ байна. Тиин һаяхан тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд партиин обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй соносхоһон габшагай хоёр һарада нуга сабшалан, таряаландаа наг шэбхэ гаргаха, минеральна

ТЭДӨӨ ХҮРЭХЭБДИ

...Удинск тосхоной хүдэл... алба хаагшад болон ...генци һуурин тосхонуудаа ...түхэлтэй, сэсэрлигтэй ...талаар аймаг соогоо үүс... ...гаһан байна. Энэ үүсхэ... ...аймагаймнай бусад һуу... ...хонуудай ажалшад ха... ...лэмжээ һэн. Тиигэжэ сов... ...ай бүхы гурбан отделенидэ ...удаа болбосон түхэлтэй, ...тэй болгохо талаар габша... ...лмэри ябуулагдана.

...түб бууса — Удинск ...шэнэдхэн һайжаруулха ...ехэхэн барилга хэгдэнэ. ...табан жэлэй түрүүшын ...дэ сельсоведэй ба модо... ...хын конторын шэнэ бай... ...хоёр квартиратай дүрбэн ...карни, уужам ехэ столово ...ашаглалгада үгтэнхэй. ...роноо хамгаалгын Агууехэ ...ми бэеэ хайрлангүй баа... ...лөөр унаһан нютагайнгаа ...дэ бүхы тосхонуудтамнай ...үүд бодхоогдонхой юм. Эдэ ...нүүдые һургуулиин һураг... ...гинаар харууһалдаг. Мүн ...деленинүүдтэ үйлэдбэриин ...барилга хэтдэжэ байнхай.

...ба шэнэ тосхондо үнгэр... ...эй хабар, намар элдэб тү... ...1500 модод һуулгагдаа. ...р айл бүхэн газаагаа пали... ...барижа, модо һуулгаха ...ай юм. Тэдэнэр апрель ба ...ануудта палисаднигуудаа ...сонхые шэрдэхэ байна. ...зуура. совхозой конторын ...ан газаа шэнэ табан жэлэй ...арадай ажахын хүгжэлтэ ...ан, СССР-эй, Буряадай ...эй 50 жэлэй ойдо зорюу... ...стенднүүд шэмэглэн ...хой. Мүн иимэ стенднүүд ...бүхэндэмнай бии.

...рһэн 1971 ондо тус бүридөө ...зуугаад хонидой байха ...баригдаа һэн. Харин энэ Баруун Хасууртайн отделе... ...нидой 2 байра бүтээгдээ. ...табан жэлэй туршада ...тосхондо дунда һургуулиин ...һууритай Соёлой шэнэ бай... ...баригдахаар түсэблэгдэ... ...тэй хамта тосхонуудай үйлсэнүүдые һүниин сагта гэрэлгүүлхэ хүдэлмэри хэжэ эхилээбди. Үнгэрһэн жэлэй август һараһаа Баруун Хасуурта тосхоной үйлсэнүүд заһабарилагдана. Хонхор, яаматай, шабартай газарта хайр шулуун адхагдана. Мүн бусадшье тосхонуудай үйлсэнүүд гуримшуулагдана. Юуб гэхэдэ, илангаяа зун-намарай сагта хура бороогой ехээр ороһоной һүүлээр үйлсэдэ гарахын аргагүй болошодог шуу. Тиимэһээ тосхонойнгоо үйлсэнүүдые болбосон түхэлтэй болгохо, гуримшуулхын тулада ехэхэн хүдэлмэри саашадаашье үнгэргэхөөр хараалнабди. Барилгын материалнуудаар хангаха даабари совхозрабкоопто үгтэнхэй. Бидэнэр март һарада хоёр жэлэй соёлой добтолгын ябаса тухай асуудалаар бүхы һуурин тосхонуудайнгаа хүн зоной дунда суглаануудые үнгэргөө һэмди. Эдэ суглаанууд дээрэ хоёр жэлэй соёлой добтолгын ябасые шалгадаг депутадай бүлэг, саг үргэлжын комиссиин гэшүүд тоосоһон байна. Тиигэжэ соёлой добтолгын хүдэлмэридэ байһан горитой дутагдалнууд элирүүлэгдэжэ, энээниие усадхаха талаар тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа һэн.

Совхозоймнай отделени бүхэндэ һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй, сэсэрлигтэй болгохо талаар хоёр жэлэй соёлой добтолго үнгэргэлгые хинан шалгажа байха штабууд байгуулагданхай. Саг үргэлжын комиссиин ба депутадуудай бүлэгэй гэшүүд хүдөөгэй эдэбхидтэй хамта хоёр долоон хоногой туршада нэгэ удаа тосхонуудай үйлсэдэ, айлай хашаа хорёо соогуур, предприяти, эмхи зургаануудай болон ниитын газарнуудай ариг сэбэрые шалгана.

СССР-эй, Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойн һайндэрые соёл болбосоролой, ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахын тула манай Үдын совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон интеллигенци эртээнһээ бэлдэнэ.

И. АФАНАСЬЕВ,
Хориин аймагай Үдын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

НИИСЛЭЛ ХОТОЁО СААШАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ТҮСЭБҮҮД

(Улаан-Үдын горсоведэй сесса дээрэһээ)

Ажалшадай депутадуудай Улаан-Үдын городской соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **В. П. Убеев** Буряадай ниислэлэй 1971—1975 онуудай табан жэлэй туршада хүгжэхэ түсэбүүд тухай элидхэл хэхэдээ, иимэ нэгэ анхарангүй үнгэрхын аргагүй жэшээ дурдаа. Ушар юуб гэхэдэ, найманадахи табан жэлэй үедэ Улаан-Үдэдэ ашаглалгада үгтэһэн байрын гэрнүүдэй талмай городой анхан тогтоһонһоо эхилээд 1966 он болотор баригдаһан гэрнүүдэй талмайһаа ехэ болоо. Тиихэдэ Октябрьска райондо ябан ошон 230 мянга гаран, үгышье һаа, мүнөө городто хэды зон ажаһуунаб—тэды шэнээн хүн байрлаха. Энэ ехэ ажал хүдэлмэри яагаад эмхидхэгдээб, ямаршуу шэглэлтэйгээр саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ ба али бүхы барилга (хүн зоной байрануудһаа эхилээд соёл культурын, захиргаанай ба ниитын бусад гэрнүүд хүрэтэр) хүгжэхэ байнаб, тиихэдээ промышленна, хүн зоной ажаһуудал хангадаг предприятинуудай болон соёл болбосоролой, элүүрые хамгаалгын хүдэлмэритэй ямар холбоотойгоор ябуулагдахаб гэжэ депутадууд һонирхолтойгоор хөөрэлдэһэн, юһэдэхи табан жэлэй туршада хэхэ, бэелүүлхэ, ажалайнгаа түсэб баталһан, мүнөө үеын ажал хүдэлмэридэнь дайралдадаг дутуу дундануудаа элирүүлжэ, усадхаха талаар хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байна.

Бүхы ажал, бүхы түсэб ажалша хүнүүдэй гараар, тэдэнэй аша туһаар хэтдэдэг гээшэ ааб даа. Наймадахи табан жэлэй туршада городто хүдэлдэг хүнэй тоо 40 мянгаар олон болоо. Юһэдэхи табан жэлэй туршада үшөө 40 мянган хүн нэмэхээр хараалагдана. Тиигэжэ городтомнай 1975 ондо 300 мянга гаран хүн ажаһуудаг болохо байха. Мүнөө Улаан-Үдэдэ ажаһуугшадай 62 процент ажалладаг. Тэдэнэй хэжэ, бүтээжэ байһан ажал хүдэлмэри тон ехэ. 1970 оной декабриин 15-да хотын промышленна предприятинууд 8-дахи табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргээд, жэлэй дүүрэтэр гүрэндэ түсэбһөө гадуур 40 миллион түхэригэй олзо оруулһан байна. Иимэшүү амжалтанууд городой ажахын бусадшье һалбаринуудта туйлагдаа. ЛВРЗ, нарин сэмбын фабрика, оёдолой «Байкал» нэгэдэл, авиационно завод, селикатна хирпиисын завод, макаронно фабрика гэхэ мэтэ предприятинуудай коллективүүд илангаяа ехэ амжалтатай хүдэлһэн байна.

Эдэ бүгэдэһөө гадна, 8-дахи табан жэлэй үедэ хүн зоной һууха 448 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд ашаглалгада үгтөө. Шэнэ гэрнүүдтэ газ, зайн гал түлишэдэ хэрэглэгдэжэ захалаа. 12 мянган бүлэ айл шэнэ байра толлоһон байна. Городой хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангахашье талаар мүн лэ ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа гээшэ. Тэдэ барилганuудые тоолохо болоо һаа олон. Зүгөөр зарим нэгыень дурдая. Хүүгэдэй 24 саад, ясли, шэнэ рынок, 4 поликлиникэ, 49 магазин, наймаанай байшан, культурын институдай байшан, студентнэрэй хамтын хэдэн байра, «Дружба» кинотеатр, прокадай ателье, республиканска библиотекэ, химчисткын фабрика болон бусад барилгануудые дурдахада, хүн зонойнгоо аша туһада парти, правительствымнай хэжэ байһан ажал ябуулгын асари ехэ түсэбүүдэй бэелэл эли харагдана ёһотой.

Бэшэни болзор соо иимэ ехэ ажал яагаад хэгдээб гээд хаража үзөө һаа, арга боломжо олон байна. Тэрэнэй гол шухалань гэхэдэ, 1969 онһоо бэелүүлэгдэжэ эхилһэн түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гурим, мүн ажахы болон үйлэдбэриин хүтэлбэриие шэнэдхэн хубилгаһан ушар ехэ удха шанартай байгаа. Энээнһээ гадна, саг жэлэй үнгэрхэ бүри хүн зон эрдэмтэй болоно, наука, техникын туйлалтанууд ехээр хэрэглэгдэнэ, бар хүсэнэй ажал оньһожоруулагдана. Эдэ бүгэдын ашаар 8-дахи табан жэлэй туршада гансахан промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1965 онойхиһоо 3.5 дахин ехэ болоо. Хүдэлмэришэдэй салин 23 процентээр нэмээ, тиихэдэ хүн зондо үргэн хэрэглэлэй эд бараа, эдеэ хоол болон бусад зүйлнүүдые худалдалга 52 процентээр ургаа.

Партиин XXIV съезд арадай ажахые саашадань хүгжөөхын, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангалгые һайжаруулхын тула асари ехэ хэмжээнүүдые хараалһан гэжэ мэдэнэбди. Тэдэнэй бэелүүлэгдэхэдэ, хүн зоной һуудал байдал бүри һайжарха байна. Ажалшадай депутадуудай аймагай, городой, районно, поселково Соведүүдэй эрхэ болон үүргые дээшэлүүлһэн КПСС-эй ЦК-гай тогтоол үйлэдбэри болон арадай ажахын хүтэлбэриие һайжаруулгада ашатай туһатай байхань мэдээжэ.

1971—1975 онуудта республикын ажахые саашадань хүгжөөхэ тухай Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Хуулине хараадаа абан, Улаан-Үдын горсовет юһэдэхи табан жэлдэ ниислэл хотын хүгжэхэ түсэб зохёожо, сессиин үзэмжэдэ табиба. Энэ түсэбые депутадууд эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэжэ, һайшаан баталаа.

Юһэдэхи табан жэлдэ предприятинуудай коллективүүдэй ямар зорилготойгоор ажаллаха, хүн зоной байдал һуудал һайжаруулгада зорюулагдаһан ямар хэмжээ ябуулгануудай абтажа байһан тушаа депутадууд: Улаан-Үдын железнодорожно райсоведэй түрүүлэгшэ **В. С. Самбаров**, республикын ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангалгын министр **Г. А. Ерёмин**, ЛВРЗ-гэй столяр **И. Н. Лисов**, «Бургражданпроект» институдай директор **Н. И. Гаврилюк**, коммунальна ажахын Управлениин начальник **Л. М. Доржиев**, горпланай финансово-түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ **А. С. Одонов**, авиазаводой слесарь **А. А. Мазарь** болон бусад үгэ хэлэһэн байна.

Түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор, городой промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 39 процентээр дээшэлхэ байна. Хэдэ хэдэн шэнэ заводууд баригдаха ба мүнөө ашаглагдажа байһан заводуудай үйлэдбэри үргэдхэгдэхэ. Илангаяа хүн зоной ажаһуудал, али бүхы эрилтэ хангаха талаар ехэ барилга хэгдэхэ байна. Хүн зоной олзо доходой ехэ болоһые хараада абажа, ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдые, һайн шанартай эд бараанай үйлэдбэри үргэдхэгдэхэ. Хубсаһа оёдог, угаадаг, будадаг шэнэ ательенүүд, эдеэ хоол буйлуулан худалдадаг фабрика-кухнинууд олошорхо. Городой хүн зоной 87 процентые эдеэлүүлжэ байхаар ниитын столовонуудые, кафе ба ресторануудые олошоруулхаар хараалагдана.

Хүн зоной һуудал байдалай али бүхы эрилтэнүүдэй хүсэд хангагдадаг болохо талаар КПСС-эй XXIV съездын хараалһан хэмжээ ябуулганууд юһэдэхи табан жэлэй туршада гол түлэб бэелхэ ёһотой. Тиимэ хэмжээ ябуулганууд горсоведэй сессиин баталһан 1971—1975 онуудай түсэбүүд соо хараалагдаа. Жэшээ болгон, хүн зоной эгээл хэрэглэдэг юумэн—уһан тухай абажа харахада, город 1975 ондо сүүдхэ соо 100 мянган тонно уһа хэрэглэдэг болохо. Энээниие бэелүүлхын тула 1972—1973 онуудай туршада уһа бүлэдэг шэнэ станцинууд тодхогдохо, предприятинууд хэрэглэһэн уһаяа сэбэрлэһэн хойноо дахин ашаглаха ябуулгануудые бэелүүлхэ, тиигэжэ муухай уһанай гол горхондо оролго усадхагдаха байна. Эдэ хүдэлмэринүүд Байгалай уһые, эрье шадарайнь байгаалиие хамгаалха талаар КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдээжэ тогтоолые бэелүүлгэтэй нягта холбоотойгоор ябуулагдаха юм. Городой хүгжөөгдэхэтэй хамта сэсэрлиг, ногоон набша намаата модо ургуулха хэрэг адли түргөөр хэгдэхэ ёһотой аад, хожомдошоо. Шэнэ сэсэрлигүүдые тарилга эмхидхэгдэнэгүй, үйлсэнүүд, гэрнүүд шадархи тарималнууд харууһалагданагүй, гэмтээгдэнэ. Тиигэжэ ниислэл хотын хүн зон кислородоор дуталдаха туйлдаа хүрэһэн аад, энэ хэрэгые оройдоо хэрэгсээнэгүй. Ажалшадай депутадуудай райсоведүүд, ниитын бүхы эмхинүүд энэ хэрэгые дары түргэн һэргээхэ ёһотой. Городоо сэсэрлигээр хушаха хэрэгые горсовет гартаа абажа, харюусалгатайгаар ажал хүдэлмэри эхилхээр болоо.

Гэхэтэй хамта городой ажалшад КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлэн, СССР-эй ба Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойнуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө хамаг хүсэ шадалаа элсүүлжэ байна. Тэдэнэй зорилгодоо заатагүй хүрэхэ байһые Улаан-Үдын горсоведэй һаяхан болоржо үнгэрэгшэ сесси харуулба.

Д. ЭРДЫНЕЕВ.

УДМУРТСКА АССР. Ижевскэ автомобильна заводто «ИЖ-1500-фургон» гэжэ шэнэ автомобиль үйлэдбэридэ орохоор бэлдэгдэжэ байна. Тэрэ машина үндэрөөрөө, үүдэнүүдээрээ илгаатай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ижевскын «ИЖ-1500-фургон» гэжэ машинын газаа түхэл харуулагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

ҺААЛИШАН БАСАГАН

Зураглал

...арай юрын лэ нэгэ үдэр ...гэри хойноһоо бүрхэжэ ...Юрөөгэй дунда һургуу... ...дан һурагшад забһарлал... ...эй һургуулиингаа хэрэл... ...сугларaад, ташаганаса ...над.

...намнай гүрэнэй шалгал... ...ар барижа шадаха бэзэ ...ны жэл соо дандаа 4—5... ...ража байна. Багшанартаа ...таалтай ябадаг ха юм. Би ...химеэр «хоёрые» аба... ...Ши, Нина, туһалалсаа... ...өөдэр тэрэ сэгнэлтээ за... ...оролдохоб, шалгалта дүтэ... ...юм даа,—гээд олоной дун... ...нэгэ хүбүүн Нина тээшэ ...залхуугаар һуняана.

...! Ингэжэ һуралсалай үе... ...ха, үргэһэндөө диилдээд, ...аа хэлэһэн заабаринуу... ...са шагнангүй һуугаа һаа, ...байха, буряад хэлээршье ...абахадаа болохолши. ...һүүлээр үлөөрэйш, ша... ...гээрээ болуужамди,— гэ... ...ын хэлэхэтэй сасуу хэ... ...эхилһые соносоһон элект... ...яаршаба.

...булталаа арбадахи клас... ...адаг, булталаа гүрэнэй ...хори гаран хоногһоо ба... ...байгаа бэлэй.

...Цырендоржиева бүхы ...үүдээр шалгалтаяа һайн ...тэйгээр барижа, арбада... ...ссаа амжалтатай дүүргээ ...тиихэдэ саашанхи ажа... ...нь «жолоогой» өөрынь ...ангаар адхуулаатай бай... ...ой Нина мэдэжэ байгаа. ...лида ороһоо нааша ...ябаһан дүтынь нүхэ... ...гөөтэ үдэрнүүд үнгэрэн ...Эдэнэрэй урда өөһэдынь ...ажабайдалай харгы... ...һургуулияа дүүргээд, кол... ...һоо хайшалалгын үедэ ...хүдэлөө. Тэрэ үдэрэйнгөө даабариие ходо үлүүлэн дүүргэдэг һэн. Нооһо хайшалалгын дүүрэтэр хүдэлөөд, нэгэтэ колхозойнгоо түрүүлэгшэдэ орожо ерэһэн байгаа.

— Би һаалишан болохомни, эжытэйгээ хамта хүдэлхэ гэжэ шиидээб,— гэбэ Нина. Түрүүлэгшэ бодолгото болоһон хэбэртэй.

— Үгы даа, Нина, һарын туршада ажаллаад, һурахаяа ябаха бэзэш даа. Һаалишанаар удаан саг соо,—гэхэтэйнь хамта Нина түрүүлэгшын үгые таһалдуулан:

— Би колхоздоо үлэхөөр шиидээб. Мүнөө жэл һургуулида орохогүйб. Минии олон нүхэд эндээ үлэжэ ажаллахань. Бидэнэрэй һургуулияа дүүргээд, түрэл нютагһаа ошожол байгаа һаамнай, хэн колхозой ажал хэхэ болоноб, — гэжэ комсомол басаганай хүлеэгдээгүй шанга харюу үгэхэдэ, түрүүлэгшын нюурта омогорхолой энеэбхилэл харагдахадал гээ һэн.

Тиигэжэ Нина 1971 оной август һараһаа Бэрхэ-Дабаанай һүүһаалиин фермэ дээрэ һаалишанаар хүдэлжэ эхилээ бэлэй.

— Нина, мүнөө жэл дээдэ һургуулида орохо аабза даа,—гэхэдэмни:

— Би колхоздоо хоёр жэл соо хүдэлхөөр шиидээб. Мүнөө гэмгүй һайн хүдэлжэ байнаб. Һаалишанай мэргэжэл һанаһандамни ехэ тааруу шэнги һанагдана. Һүүлээрнь хүдөө ажахын институдта шалгалта барижа туршаад үзэхэб,—гэбэ.

Нина амаралтын үедэ эжыдээ туһалалсадаг, үнеэдыень һаалсадаг байһан юм. Багаһаа эжыгээ дахан, һаалишанай мэргэжэлые һайса таниһан, залуушье һаа, ажалай дүршэлөөр баян болоһон байна. Энэ басаган зунай үедэ эжынгээ амаралтада гарахада, үнеэдыень харууһалжа һаадаг, шадаха зэргээрээ оролдожо хүдэлдэг юм һэн.

Нёдондо 20 гунжа даажа абаад, шэнэ жэл болотор ажаллаха зуураа эрхим һайн үрэ дүнгүүдые харуулһан байна. Богонихон болзор соо колхозой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон Нина һайн амжалта туйлажа, хоёрдохи һуурида гараа. Абари зангаар номгон, ажалша басаган тушаа нютагайнь хүн зон, сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь, колхозой хүтэлбэрилэгшэд һайшаал магтаалай үгэнүүдые хэлэдэг, тэрэнэй үнэн шударгыгаар хүдэлжэ ябаһандань омогорходог байна.

Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ Нина бүри шударгы шангаар ажаллажа эхилээ. Мүнөө тэрэ 20 үнеэгээ эрхимээр харууһална. Үдэрэй таарамжатай гуримаар тэдэнээ уһална, эдеэлүүлнэ, хуушан дэбдихэр, шэбхэ шабааһанһаань хэбтэриинь дары сэбэрлээд орхидог юм.

— Минии урдаа табиһан зорилго, хараанууд ехэ шэнги һанагдана. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе ажалай һайн амжалтатайгаар угтаха хүсэлэнтэйб. Мүнөө дээрээ нилээд амжалта туйлагдаа гэжэ һанадагби,—гэжэ Нина хэлэнэ.

Шэнэ жэлэй түрүүшын хоёр һара соо Нина Цыреновна үнеэн бүриһөө 605 килограмм һү һааһан байна. Колхозой правлени болон партком энэ басаганай үндэр бүтээсэтэй ажалынь эрхимээр сэгнэжэ, Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнаһан ба колхозой Хүндэлэлэй дэбтэртэ оруулһан юм.

Эршэ зоригоо хододоо зангидажа, малшанай хүндэтэ нэрэ соло нэрлүүлэн, шэнэ илалтануудд тээшэ зорижо ябыш даа, Нина!

В. БАИНОВ.
Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз.

Редакцида харюусана

«ЯДАХАДААЛ ХАНДАБАБДИ»

...гаршагтай багахан бэшэг ...газетын байгша оной фев... ...19-нэй номерто толилогдо... ...байгаа. Мухар-Шэбэрэй айма... ...совхозой хүтэлбэрилэгшэд Боом һууринһаа үхибүүдые һургуулида абаашахын тула автомашина үгэнэгүй гэжэ тэрэ бэшэг соо хэлэгдээ һэн.

«Үхибүүдые зөөдэг автомашинын эбдэрһэнһээ болошо, нэгэ үедэ Боом нютагһаа Түгнэ хүрэтэр, мүн гэдэргэнь һурагшадые зөөхэ хэрэг эмхидхэгдээгүй байһан юм. Мүнөө тэрэ автомашинань заһабарилагдажа, үхибүүдые һургуулидань асарха, гэдэргэнь абаашаха хэрэг гуримшуулагдаа» гэжэ КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой секретарь Р. Жамсаранов манай редакцида мэдээсэбэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ХАНОЙ

УРДА ВЬЕТНАМДАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Урда Вьетнамай национальна сүлөөлэлгын хүсэнүүд Биньлонг, Фыоклонг, Тайнинь провинцинуудта болоһон байлдаануудай үеэр амжалтануудые туйлаба. Патриодуудай подразделенинүүд Сайгонһоо хойшоо 60 километрэй зайда оршодог стратегическэ шухала үүргэтэй 13-дахи харгые апрелиин 5-да эзэмдэн абаһан байна. Биньлонг провинциин түб—Анлок, тэрэшэлэн Локнинь хото Сайгонһоо таһалагдажа, холбоогүй болоо. Дахуул армиин мэдэлэй Анлок, Локнинь хотонуудай оршондохи бэхилэлгэнүүдтэ патриодууд шанга добтолго хээ, дүтэ шадарай аэродромуудые артиллереэр буудаа. Сайгон сэрэгүүд харгы дээгүүр һэтэ гаража, Локниньда орохо һэдэлгэ хэбэшье, амжалта туйлажа шадаагүй. Локниниие хамгаалһан дайсанай подразделенинүүдые агаарһаа дэмжэһэн 4 вертолёдой нэгыень патриодууд буудажа унагаагаа. Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд Сайгонһоо баруун хойшо 35 километртэ оршодог Хуангиа провинциин түбтэхи сайгон сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдые апрелиин 6-най үглөөгүүр һамна бута буудаһан байна.

Түбэй хада гүбээтэ нютагуудай патриотическа хүсэнүүд сэрэгэй 5-дахи ехэ баазые хүреэлээд, Контум хото шадар дайсанда эсэргүү шанга сохилто хээ гэжэ мэдээсэлнүүд дотор хэлэгдэнэ. Энэ хотодо шэбээлһэн харинн гүрэнүүдэй хүн зон булталаа ондоо тээшээ нүүхэ ушартай болоо.

Урда Вьетнамай хойгуурхи провинцинуудта шанга байлдаанууд болоржо үргэлжэлһөөр. Апрелиин 6-да патриодууд Кыавьет мүрэниие гаталан гараад, Куангчи хотые хамгаалагшадай бэхилэлгэнүүдые сүмэ сохёо.

ДЕЛИ

С. СИНГХЫН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингх Москваһаа Делидэ бусажа ерээд, «Палам» аэропортдо үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ: «Советскэ Союзда айлшалалгынгаа үрэ дүнгүүдээр сэдьхэлээ ханаанхайб. Нёдондо зун манай хоёр ороной хоорондо баталагдаһан эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорой үндэһөөр ашатай туһатай хөөрэлдөөнүүд болоо».

Хоёр талада ашатай туһатай хани харилсаанай асуудалнууд, мүн уласхоорондын асуудалнууд Совет ороной хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ гэжэ гадаадын хэрэгүүдэй министр тэмдэглэбэ. «Индостанда бата бэхи эб найрамдал туйлаха» шухала байһан тухай хоёр тала тэмдэглээ.

БОНН

ЭСЭСЛЭН БАТАЛХА ЭРИЛТЭ ДЭМЖЭНЭ

ТАСС

Европодохи байдал заһаруулха арга олгохо зорилготой договорнуудые эсэслэн баталха гэһэн хүдэлөөндэ үргэн олониитэ, демократическа партинууд ба эмхинүүд хабаадалсана.

«Граждан үүсхэл гаргалгын олон комитедүүд» орон дотор хүдэлнэ. Политическэ шухала удхатай эдэ документнүүдые дэмжэһэн хандалгануудта гар табиюулна, улад зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна, договорнуудые эсэслэн баталха шухала гэжэ тэмдэглэһэн листовконуудые, бусад материалнуудые тараана. Эб найрамдалай ба буу зэбсэг хуряахын түлөө хабарай заншалта ябуулгада 100 мянга гаран хүн хабаадаа, Москва болон Варшавада баталагдаһан договорнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэл үргэлжэлүүлхээр хэлбэришэгүй шиидэнхэй байһанаа мэдүүлбэд.

ХАНОЙ

ПАТРИОДУУДАЙ АМЖАЛТА

ТАСС

Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд Урда Вьетнамай эрье шадараар зүбшан гарадаг стратегическэ шухала үүргэтэй, Куангчи—Хюэ участогтахи 1-дэхи харгые эзэмдэжэ абаһан байна. Тиигэжэ Урда Вьетнамай бүхы нютагуудые Куангчи провинцитай холбодог дардам харгы таһа дүүрэгдээ.

Патриодууд Хюэ хотоһоо баруун-урагшаа 24 километртэ оршодог Бастонь гэжэ сэрэгэй ехэ баазые артиллереэр, миномёдоор һамна буудаһан байна. Энэ бааза городые хамгаалгада стратегическэ шухала үүргэтэй юм.

ВАШИНГТОН

Моральна ба сэрэгэй талаар доройтолго

ТАСС

Вьетнамдахи дайе үргэдхэхэ гэһэн Холбоото Штадуудай хараа бодолые Америкын хуули гаргагшад эрид шүүмжэлнэ.

Дайнай ябуулганууда США-гай авиацие улам ехээр хэрэглэлгэ Зүүн-Урда Азида США-гай правительствын бэелүүлдэг политикын «моральна ба сэрэгэй талаар доройтолгые гаршэлнэ» гэжэ сенатор Эдвард Кеннеди мэдүүлбэ. «Париждахи хэлсээнүүдые таһалдуулхын тула американ талын үүсхэл гаргаһанай һүүлээр дайн байлдаан улам һүжэрөөгдэһэн байна»,—гэжэ сенатор конгресс дээрэ тэмдэглэбэ. Эдэ хэлсээнүүдые таһалдуулхадаа, Индохитадта «амгалан байдал туйлагдаха гэһэн һүүлшын найдалые» Холбоото Штадууд һалгаагаа гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Демилитаризованно зонын райондо дайн байлдаагаа зогсоохо тухай дары соносхохыень, Париждахи хэлсээ һэргээхэ тухай шиидхэбэри абахыень Э. Кеннеди президент Никсониие уряалба.

БОНН

АЖАЛШАДАЙ БУРУУШААЛГА

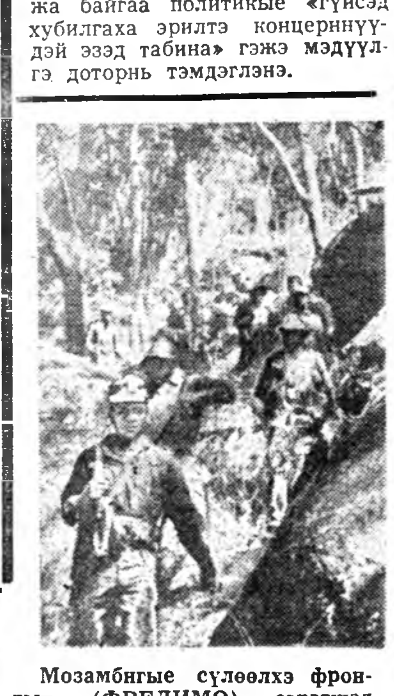
ТАСС

Предприятиингаа 300 гаран хүдэлмэришэд ба алба хаагшадые ажалһаань гаргаха гэжэ засагаархидай соносхоходонь, Каллдорфдохи «Демаг» гэжэ концернын харьяата «Штаббе» гэдэг предприятиин хүдэлмэришэд буһалгаа, демонстраци хэбэ. Мүнгэнэй үнын унаһанһаа уламжалан тохёолдоһон бүхы бэрхэшээл түбэгүүдые ФРГ-гэй ажалшадта тохохо гэжэ Баруун Германиин промышленна концернүүдэй эзэд оролдожо байна. Тиигээд хүдэлмэришэдые ажалһаань гаргана. Мүн «хаһагдаһан халаан» гэдэг шэнэ гурим үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ, ажалшадай салин хүлһэ бага болгоно.

Ганновертэхи «Рейншталь аг ханрмаг» гэжэ заводой олон тоото хүдэлмэришэд ажалһаа гаргагдаха туйлдаа хүрөөд байна.

Орон дотор юумэнэй үнэ сэнгэй таһалгаряагүй хүндэржэ байхадань, ажаллаха арга боломжо һайжаруулха, салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэнүүдые табихагүйнь тула предприятиин эзэд хашаха, харшалха политика ябуулна гэжэ хэблэлэй мэдээсэлнүүд гэршэлнэ.

«Баруун Германиин промышленнигуудай союзуудай федеральна нэгэдэлэй» түрүүлэгшэ мэдүүлгэ хээ гээд «Франкфуртер рундшау» газетэ мэдээсэнэ. Салин хүлһэнэй ба тарифуудай талаар профсоюзуудай ябуулжа байгаа политикые «гүйсэд хубилгаха эрилтэ концернүүдэй эзэд табина» гэжэ мэдүүлгэ доторнь тэмдэглэнэ.

Мозамбигые сүлөөлхэ фронтын (ФРЕЛИМО) сэрэгшэд Португалиин колониальна сэрэгшэдтэ хатуу сохилто үгэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: партизануудай отряд походто гараад ябана.

ТАСС-ай фотохронико.

—□—

Великобританида шахтёрнуудай буһалгаа хэжэ, табиһан эрилтэнүүдээ дүүрэн хангалгые туйлажа шадаһанай һүүлээр барилгашад тэмсэжэ эхилбэ. Ажалайнгаа түлөөһэ дээшэлүүлхэ гэһэн эрилтэ табижа, бүхы орон дотор тэмсэл шангадана, митингнүүд, демонстрацинууд болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лондоной барилгашадай манифестаци.

ТАСС-ай фотохронико.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- ЯНЗА БУРИИН ЖЭМЭСТЭ МОДОН.
- УРАН ШҮЛЭГЭЙ ДОЛГИН.
- ШОГ ЁГТО МҮРНҮҮД.
- АРАДАЙ АМАН ЗОХЁОЛЬОО.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺҮЛДЭ МОДОН

МАНАЙ ЭХЭ орон уужам даа. Нэгэ зүгтэнь үбэлэй хүйтэн жабарай сагаан тооhoop бурьяжа байхада, урда зүгтэ зүлгэ ногоон һүхэржэ, модоной набшаhад задаржа эхилдэг. Балтиин далайн сэгээн хүхэ долгиной шэрүүн хүйтөөр амисхаалан байхада, Номгон далайн долгин дээгүүр наар-гайхан бороотой дуhалнууд адхардаг. Уужам даа манай Эхэ орон.

Манай нютаг — Буряад орондо жабарай хара hалхинай үлеэжэ байха үедэ ороноймнай hайхан булан — Хара далайн эрьедэ модод набшаhалжа, сэсэглэжэ байха.

...1940 оной намар hэн. Үрэ жэмэсэй болбосорhон, алтан таряанай хуряагдажа дүүрэhэн үрин зүлгы хаhа. Сочи хото. Эндэхи туршалгын станциин хэжэ байhан ажалые, тэрэнэй hуулгаhан мододые хараха дуратайшуул эндэ амаржа байгшадай дунда олон бэлэй. Нэгэтэ хойто зүгые шэнжэлэгшэ Отто Юльевич Шмидт эндэ ерээ hэн. Хэтэдээ ногоон байдаг мододые hонирхон хаража, үргэн бэшэ зүргэнүүдээр удаан алхалба. Тиигэжэ ябатараа, гайхалтай нэгэ модо хараба. Энэнь юуб гэхэдэ, нэгэ модоной hалаануудта үнгын жэмэсүүд — апельсин, лимон, грейпфрут, мандаринууд ургажа байба.

— Энэмнай эди шэди гээшэ гү? — гэжэ суута эрдэмтэ шоглон татажа хэлэбэ.

— Энэмнай эди шэди бэшэ, юрын хутагаханаар хэгдэдэг ёhотойл операци гээшэ, — гээд, эндэхи саад ургуулаашад тэрэ эрдэмтэдэ заахан зэмсэг харуулба.

— Ехэл hонин байна даа! — гэжэ академик хэлэхэ зуураа ехэл хүхюугээр энеэбхилжэ — минии хэхые зүбшөөгыт!

Тиихэдэ хэншье энээн тухай мүртэйгөөр бодожо үзөөгүй ёhотой. Юуб гэхэдэ, Отто Юльевич Шмидт ерээдүйдэ олон зониие гайхуулха, эб найрамдалай, хани барисаанай hүлдэ болохо түрүүшын модондо ёнотойл «операци» хэбэ ха юм. Энэмнай ямар ушартай болоноб? Суута эрдэмтэ, дэлхэй дээрэ суурхаhан Мичуринай хэдэг гуримаар нэгэ модоной hалаае аятайханаар тайража абамсаараа, нүгөө ондоо жэмэстэй модоной hалаае тэндэ тааруулан залгажа, газаагуурнь зохидоор уяжархидаг байна бшуу. Тииhээр байтараа, тэрэ модоной hалаа залгагдаhан газараараа даамайханаар эдэгэжэ, тэрэ hалааhаань шэнэ янзын жэмэс эдеэшэн ургадаг бэлэй. Иигэжэ Сочи хотын туршалгын станциин саад соо эб найрамдалай, хани барисаанай hүлдэ модон ургажа эхилhэн юм.

Жэлhээ жэл бүхэндэ модон hалбаран ургажа, үнгэ бүриин, зарим хүнүүдтэ танигдаагүй сэсэгүүдые мүшэрнүүдтээ ялбалзуулан байдаг hэн.

Он жэлнүүд үнгэржэл байгаа. Сочи амархаяа ерэhэн, Югославиин суута профессор-биолог Ружица Главинич түрүүшын туршалга — модоной hалаада ондоо модоной hалаае hуулгаhан байна бшуу. Иигэжэ совет-югослав биологууд-мичуринецуудай hаналаа нэгэдэлгын түрүүшын hүлдэ энэ модон хүнэй гайхамаар ургажа эхилээ hэн.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо энэ модондо тарилгануудые (прививка) хэдэг хүнүүд олон болоо. Эрдэмтэ Ружица Главиничай жэшээгээр болгар, чех, француз, поляк, швед, немец нүхэдүүд энэ модондо өөhэдынгөө нютагай модоной hалаануудые hуулгажа эхилhэн юм.

Хариин гүрэнүүдhээ, арадай демократиин оронуудhаа манай нүхэд, айлшад жэлэй дүрбэн сагта ерэжэл байгаа. Тэдэнэрэй олонхинь эб найрамдалай, хани барисаанай hүлдэ болоhон энэ гайхамшаг модые ошожо харадаг.

1957 ондо вьетнам арадай түлөөлэгшэд Данг Хань Хой, Ву Танук, Нгуен Тьюк Мау гэгшэд дэлхэйн олон яhатанай хүбүүд, басагадай энэ модондо өөhэдынгөө мододой hалаануудые hуулгадаг байhыень мэдэжэрхёод, ехэл хүхиhэн юм. Тэдэнэр энэ модондо ерэжэ, бусадай жэшээгээр баhал тэрэ «тарилгаяа» хэhэн байна.

«Энэ модон хадаа Сочидо амархаяа ерэhэн яhатан бүхэнэй түлөөлэгшэд, тэдэнэй эб найрамдалда, хани барисаанда эрмэлзэдэг байhан хүсэлнүүд тухай хүн бүхэндэ ходо hануулжа байг лэ. Үнэн дээрээ манай эхэ түрэл Газар дэлхэй хадаа манай hалбаран гараhан нэгэл эшэ — нэгэл модон болоно бшуу. Хүн түрэлтэн энэ Газар дээрээ эбтэй эетэйгээр ажаhуужа байг лэ!» гэжэ Бристоль округhоо Англиин парламентын гэшүүн Антони Вержвуд Бенн гомдол, дурадхалай дэбтэр соо бэшээ hэн.

Энэ дэбтэрые иража байхада, ехэ hонин тэмдэглэлнүүд дайралдана. Финляндиин профессор Феликс Иверсен, Америкын Холбоото Штадуудай суута дуушан Поль Робсон, дэлхэйн түрүүшын космонавт Юрий Гагарин, космонавт Владимир Комаров, вьетнам арадай багша Хо Ши Мин, домогто ороhон К. Е. Ворошилов, суута гараhан тагнуулшан Рихард Зоргиин хани нүхэр Исия Ханако гэгшэдэй асарhан мододой hалаанууд энэ модондо hуулгагданхай.

Дэлхэйн ажалшан арадай агуу багша В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн баярай үдэр Буряад ороной эмшэлэгшэ С. Б. Сельверова эб найрамдалай, хани барисаанай hүлдэ болоhон энэ модондо нютагайнгаа модоной hалаае hуулгаhан байна.

Хара далайн эрьедэхи Сочи хотоор ябажа үзэhэн хүн бүхэн, энэ модондо ошожо hүгэдыт! Эб найрамдал дэлхэй дээрэ мандуулхын, тогтоохын түлөө түби бүхэнэй үнэншэ хүнүүд тэмсэжэ байна.

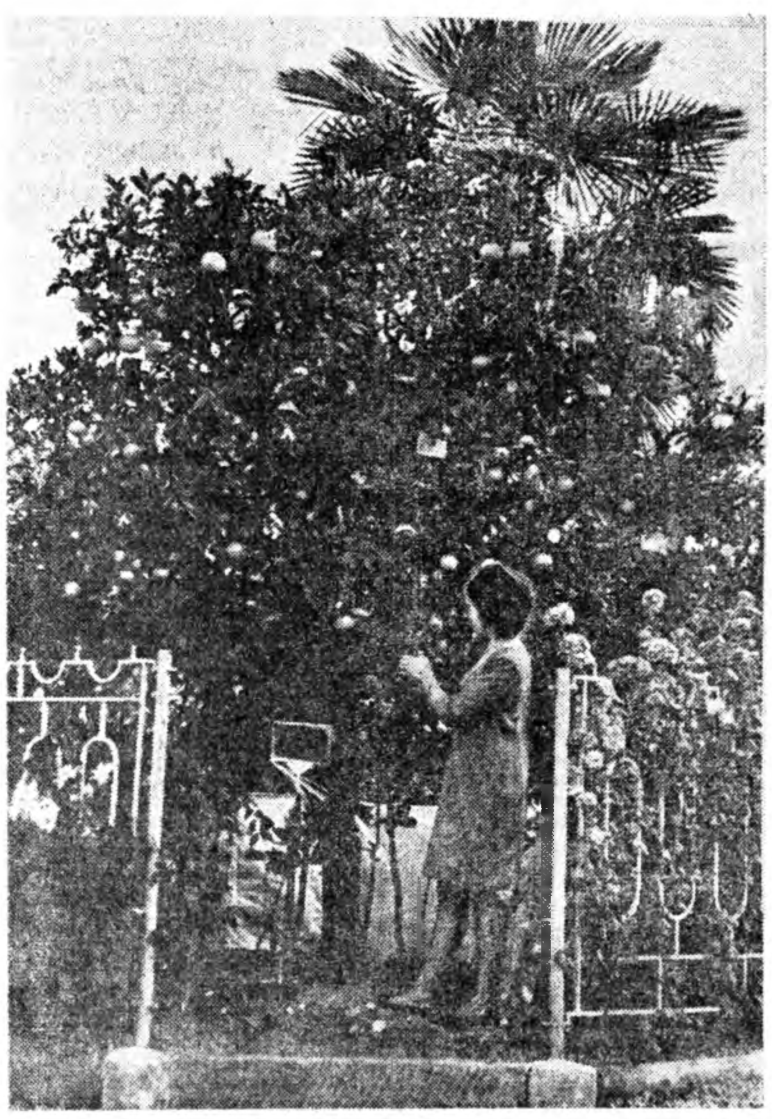
Сочи хотын энэ сэсэрлиг соо ургажа байдаг гайхамшаг модон тухай түүхэ, домог, уран зохёол бэшэмээр байна. Энэ модоной hалаануудта ямар жэмэсүүд ургана-гүйб даа! Халуун ороной жэмэсүүд: апельсин, мандарин, груша, яблока, персик, абрикос болон бусад үрэнүүд ургажа байдаг.

Энэмнай юу гэршэлнэб гэхэдэ, бүхы дэлхэйн үнэн сэхэ хүнүүд, ажалшан арад дайн байлдаанда дурагүй, юртэмсэ дээрэ эб найрамдал мандуулжа, амгалан ажалаа хэжэ, газараа хахалжа, таряа ургуулжа, жэмэсээ хуряажа, шэнэ бэридээ хадаг табижа, адуу малаа үдхэжэ hууха дуратай байна ха юм.

И. МАЛЬЦЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. 1959 он. Сочи хото. Ф. И. Зорин, ДРВ-гэй президент Хо Ши Мин эб найрамдалай, хани барисаанай hүлдэ модоной дэргэдэ. 2. Эб найрамдалай, хани барисаанай hүлдэ модоной ургаса хуряагдана.

ОЛОН АРАДАЙ УДХААРАА АДЛИШУУ ТААБАРИНУУД

Ондо ондоо арадуудай таабаринуудые хоорондонь сасуулжа үзэхэдэ, тэдэ таабаринуудай тон олониинь бэе бэедээ дүтэрхы удхатай байдаг. Хоёр жэшээ абажа эндэ харуулаябди.

I. Уhан соогуур онгосоор ябаха тухай иигэжэ хэлэгдэнэ.

Буряад арадай таабари: Ябанам, ябанам — мүр гаранагүй; отолном, отолном — шуhан гаранагүй. (Шэтын областиин Красночикойско районой Шаргалжан нютагта иигэжэ хэлсэдэг).

Хальмаг арадай таабари: Ябаба, ябаба — мүргүй; хадхаба, хадхаба — шуhагүй.

Ород арадай таабари: Ябанаб, ябанаб — мүр гаранагүй; отолноб, отолноб — шуhан гаранагүй (ородоор: Еду еду — следу нету; режу, режу — крови нету).

Удмурт арадай таабари: Ябана, ябана — мүр гаранагүй, сабшана, сабшана — зомгооhон гаранагүй.

Татар арадай таабари: Ябахада мүр гарахагүй.

Шорец арадай таабари: Ябанам, ябанам — харгы гаранагүй, отолном, отолном — шуhан гаранагүй.

Яхад арадай таабари: Ябана, ябана — мүргүй; отолно, отолно — шуhагүй.

Эвенк арадай таабари: Отолходо шуhан гарахагүй, ябахада мүр гарахагүй.

Нанай арадай таабари: Ябана, ябана — мүргүй; отолно, отолно — шуhагүй.

Армян арадай таабари: Отолном, отолном—шуhан гаранагүй, ябанам, ябанам — мүр гаранагүй.

Украин арадай таабари: Мөөргүй тэргээр ашаа тээхэдэ, мүр сараа үлэнэгүй.

Болгар арадай таабари: Отолходошье, сабшахадашье мүр гарахагүй.

II. Жэл, hара, үдэр, hүни тухай. Ондо ондоо арадууд мүн лэ адлирхуугаар иигэжэ хэлсэдэг.

Туркмен арадай таабари: Нэгэ модон арбан хоёр hалаатай. hалаа бүринь гуша гушан набшаhатай, набшаhа бүринь нэгэ [...] hаа хара, нүгөөдэ талаhаа [...]

Буряад таабари: Арьяла[...] нарhан арбан хоёр гэшүү[...] арбан хоёр гэшүүhэндэнь [...] зуун жаран табан борбоос[...] (Дээрэ дурсагдаhан Шар[...] нютагта хэлсэдэг).

Белорус таабари: Дуб [...] арбан хоёр гэшүүhэтэй, гэ[...] бүринь долоо долоон үндэ[...]

Болгар таабари: Нэгэ [...] арбан хоёр гэшүүhэтэй, гэш[...] бүринь дүрбэ дүрбэн уур[...] уурхай бүринь хоёр хоёр наб[...]тай.

Нанаецуудай таабари: [...] модон арбан хоёр мүшэр[...] бан зуун жаран набшаhатай.

Тува арадай таабари: [...] уляангир модон арбан хо[...]лаатай, гурбан зуун жаран [...]hатай.

Латыш зоной хэлсэдэг та[...] Арьялаа томо дуб модон [...] хоёр гэшүүhэтэй, гэшүүhэн[...] дэнь дүрбэ дүрбэн уур[...] уурхай бүридэнь долоо до[...]дэгэн бии, үндэгэн бүр[...] тудтаа нэрэтэй.

Карел арадай таабари: [...] тала газарта дуб модон [...] арбан хоёр гэшүүhэтэй, г[...] бүринь дүрбэ дүрбэн уур[...] уурхай бүринь долоо доло[...]дэгэтэй.

Ород арадай таабари: От[...] тулама үндэр модон ургана[...]рэ модон арбан хоёр гэш[...] гэшүүhэн бүринь дүрбэ [...] сүүмхэтэй, сүүмхэ бүрид[...]лоо долоон үндэгэн бии.

Армян арадай таабари: [...] томо модон арбан хоёр гэ[...]тэй, гэшүүhэн бүринь гуша [...] набшаhатай. (Эндэ армян[...] тыш, карел, туркмен мэты[...] дуудай таабаринууд ород [...]hээ оршуулагдаба).

Иимэрхүү удхатай таабари[...]дые мүн хальмаг, украин, серб, грек, коми гэхэ мэты[...] дууд хэлсэдэг.

Энэ хоёр жэшээ дээрэhээ [...] хада, олон ондоо арадуудай [...] баринууд удхаараа адлишуу [...]на. Гэбэшье түхэл маягайн[...] хэлэнэйнгээ талаар арад үг[...] бүхэнэй таабаринуудай онсо[...] шэнжэтэй байдагынь элитэ.

Ц. БУДА[...]

Яагаа hонин, ямар hайхан зурагуудтай ном гээшэб.

А. НАГАСЛАЕВАЙ фотоэтюд.

Арадай аман үгын абдарhаа

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Зуун эрдэм мууса мэдэнхаар
Нэгэ эрдэм hайнаар мэдэhэн дээрэ.

Эмшэлжэ hурахадаа,
Үбшэ хороодог,
Эрдэмдэ hурахадаа,
Саарhа хороодог.

Тэсэл байбал,
Тэргэ бүтэхэ,

Шадал байбал,
Шарга бүтэхэ.

Мэдэhэн хүн
Мэргэндэ hураха.

Хүбүүн хүн хүбшэргэйнөө,
Хүүхэн хүн үлгыhөө.
Ухаан эрдэмэй харгы
Уташье хадаа бүхэ юм.
Муу хүн
хара хотоёо садхаадаггүй,
Һайн эрэ
айл зоноо садхаадаг.
Уhан далай
Уламаа таниха,
Хайр далай
Харгыгаа таниха.
Мэдээгүй юумэеэ
Нюужа hууха — тэнэгэй тэмдэг,

Мэдэжэ байhанаа
Лаблажа hураха — сэсэнэй тэмдэг.

Мэндэhэн хүн
Мэргэн болохогүй.

Зүдхэ hандаагаагүйгөөр
Загаhа абахагүйш.
Уршаг уялгагүй,
Оhол ооhоргүй.

Мэхые мэхээр дараха,
Хүсые хүсөөр дараха.

Диилэhэнээ бү хэлэ,
Диилдэhэнээ хэлэ —
Диилэжэ hурахаш!

Ураг урагаа таниха,
Уулн үргөөгөө таниха.
Утаата гэр соо байжа болохо,
Уур сухал соо байха бэрхэ.

Үгытэй дээрэшни ерэhэн hамган
Үе наhанайшни нүхэр;
Баян дээрэшни ерэhэн hамган
Баянаа барахадаш арилха.

Эбтэй хүбүүд баяжаха,
Эбгүй хүнүүд үгырхэ.

Эсэгын hайн —
хада шэнги үндэр,
Эхын hайн —
далай шэнги гүнзэгы.

Багагүй хүн
Бархиржа шадахагүй.
Үхибүүдэй hайнние
Үгырхэдөө мэдэхэ.

И. МАДАСОН.

Вл: Лубсанов

«УЛААН ГАЛХАН...»

Шог рассказ

ЯАЯШАГ хүдөө нютагаар командировкодо ябажа ябатараа, урданайнгаа танил хонишон Дагба Бадмаевич Гуржаповтай уулзаха гэжэ бодоод, гэртэнь ороходом, хэншьегүй, булта ажалдаа гарашаhан байба.

Газаашаа гарахаа байтарни, столой дээрэхэнэ, тетрадиин хуудаhанай тэг дунда нэгэ уб улаахан тобшо хадаатай байба. Тэрэниие хаража, гайхажа байтарни, газааhаа Дагба Бадмаевич өөрөө орожо ерэбэл даа.

Хөөрэлдэжэ hуутараа, «энэ юун тобшоёо хадажархёо гээшэбта?» —гэхэдэмни нимэ нэгэ hонирхомоор ушар хөөрэжэ үгөө.

— Урдань харадаг байгааб. Манай колхозой хүнүүд — Дабаа-Жамсын, түрүүлэгшын орлогшо Балбарай телевизорээр үгэ хэлэхые. Яhала hайн ухаатай хүнүүд аад, саарhаяа хоёр гараараа адхашоод, тэнэг хүн шэнги урдаhаан тэhэ харашоод, хүшөө шэнги хүдэлэнгүй hуухадань гайхагша бэлэйб, — гээд хөөрэжэ оробо.

Һаяхан хонидтоо үбhэ үгэжэ байтарни, манай түрүүлэгшэ гүйлгэжэ ерээд:

— Дагба Бадмаевич, энэ гэhээр түргэн түхеэрээд, hайн хубсаhаа үмдөөд, правлени ошо, — гэбэ. — Хэдэн жэл зууhаа зууе абадаг хонишон хэрэгтэй гэхэдэнь, шамайе заажа үгөөбди. Балбар Бадлуевай машинаар ошохош. Хэлэхэ үгэшни тэндэ, телевидениде бэлэн, бэшээтэй, дүрбэн сагта репетицэдэ ерэхэ гэнэ hэн, — гээд үшөө юушье хэлэжэ үрдеэдүйдэмни, гэдэргээ гүйлгэжэ арилшаба.

Балбар Бадлуевичай машинаар хахад час соо гүйлгөөд лэ студида хүрэжэ ерэбэб.

— Та репетицидэ ерээ гүт? — гэhэн эхэнэр хүнэй абяан гэнтэ хажуудам дуулдашаба. Эрьелдэжэ харан гэhээмни, дундууршаг наhанай, маряатайшаг эхэнэр бии болоод, энеэбхилжэ байба.

— Би танай режиссер гээшэб, — гэбэ. — Танилсагты тексттээ, нигээд репетици эхилхэ.

Репетици гээшэнь эхилбэ даа.

— Гэрэл үгэгты, эхилэе! — хэндэшьеб тэрэ эхэнэрни шангаар хашхарба.

— Һайнаар ойлгожо абагты, — гээд режиссер намда ойлгуулжа эхилбэ даа... — Мүнөө диктор үгы байна. Энэ урдатнай байгааша камера гээшэ. Оператор танай урдаhаа тодхохо, улаахан галай носоходо уншажа, эхилхэт. Улаахан галай носоходо, таниие хэдэн мянган хүн хараха бшуу.

«Хэдэн мянган хүн хараха» гэхэдэнь, нюргаарни хүйтэ даахадал гээд, саарhа баряад hуухан гарни hалганахадал гэшэбэ.

Оператор шомбогор сорготой тэрэ камера иишэ тиишэнь мухарюулжа байгаад, нам руу шагаажал байха юм. Бүри нюурайчни хажууда нэгэтэ асаржархёод байбал даа. Сошожо абабаб. Гэнтэ байтар томо томо дэнгүүд эндэ тэндэмни аhашаба, нюдэмни hаргаад, хүлhэмни гоожоод, пулаадаа гаргажа аршахаяа байтарни хаанаhааашьеб:

— Зай, эхилэе! — гэhэн мүнөөхи hамганаймни шаад гэhэн абяан дуулдашаба. — Пулаадаа саашань хэгты!

— Уншагты! — гэhэн абяан хажуудамни шахуу дуулдаба. Хаанаhаашье хэлэжэ байhыень ойлгохын аргагүй.

— Наг шэбхэ элбэг дэлбэгээр гаргажа, сабшалангаа hайнаар үтэгжүүлhэнэймнай: — гэжэ байтарни:

— Үгээ hайнаар хэлэгты, уншажа байhан шэнгеэр бэшэ, юрэл хэлэжэ байhандал. «үтэгжүүлhэнэй» гээд дахин хэлэгты даа. Дэн ехээр саарhа руугаа шагаангүй, тэрэ улаахан гал руу харахаяа оролдогты. Зай, дахин...

— Сабшалангаа hайнаар үтэг... жүүл... hэнэй...

— Дэн ехээр иишэ тиишээ хүдэлнэт, кадрhаа гарашанат. Саарhан дээрэhээ хургаяа абагты, — гээд дахин байлгажархиба. Тиигэжэ байтараа, гэнтэ зөөлэржэ,— Хургануудтнайшье балай хамаагүй, бидэ абажа хаюужабди, «отолхобди», зай, саашань!

— Дагба Бадмаевич, та тэрэ саарhала харангүйгөөр, тэндэ бэшээтэй юумые минии юрэл өөрынгөө үгөөр хэлээд туршагтылши даа, шадаха гүт?

— Туршаад үзэел даа, — гээб. Баhал ядалдашабаб. Үгэнүүдээ мартажархинхайб.

Мүнөөхи маряатайшаг режиссер эхэнэрни хажуудам ерээд:

— Минии юрэл өөрынгөө ажал тухай, суг хүдэлдэг нүхэд тухайгаа, нёдондо жэлдэ хэды хурьга, мүнөө жэлдэ хэдые абахабта, үбhэ тэжээл, амжалта тухайгаа өөрынхеэрээ хөөрөөд лэ үгэхэ гүбты даа. Тон барагтай ха юм.

«Һэ, барагтай хари. Хүнэй ядажа байхые харахагүй».

— Энэ улаан галыетнай хараад, юушье хэлэжэ шаданагүйлби, юрэдөө, намайгаа бү тамалыт даа, табиит даа, хайрлажа, — гэжэ байжа гуйжа оробоб.

Урдаhаамни харахада, ехэл хайратай хүн байгаа хэбэртэйб, булта уруу дуруу болошонхой, намайе хайрлаhан байгаа бэлэй.

— Зай, теэд яахаб даа, диктор уншаха болоо гүб даа. Харин үдэшэлэн найма гушада шагнаарайгты. Хэзээ нэгэтэ, дахин заатагүй урихабди, юумэ хэлэжэ hуража байгаарайт, — гэхэдэнь, гал соо ороод дүрэнгүй гараhан хүн шэнги баярлаад ябаа hэм. Тэрэ гэhэнhээ хойшо бэедээ хороо бусалhандаа, сүлөөтэй сагтаа энэ улаан тобшынгоо урда hуугаад лэ хөөрэжэ эхилдэгби. Мүнөө телевидениде уряа hаань, лажаганаса хэлэхэл hэн хаб шамайе, — гэжэ Дагба Бадмаевич хөөрэжэ hуугаа hэн.

ПРАВДА БУРЯТ[...]

Нэгэдэхи хуудаhанда: «[...]шаа дабшахабди» — унш[...] Д. Свистуновой түрүү бэш[...] «Апрелиин 15 — Бүхэсою[...] коммунис субботник» — [...]луулбари. ТАСС-ай телет[...] лентэhээ.

Хоёрдохи хуудаhанда: КПС[...] эй партийна комитедүүдэй [...] нүмүүдhээ. «Уhалагдадаг [...]рай үрэ дүн» — В. Боль[...]вой статья. Мүрысэдэг х[...] нэрэймнай hонинууд.

Гурбадахи хуудаhанда: «А[...]тическэ хүмүүжүүлгэдэ — [...] зориг ба эрдэмэй үндэhэ[...] Т. Михайловай статья. Х[...]саанахи hонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «[...]ботний огонек».

ЭНХИР ЭКРАН

14.00 — Дамжуулгын [...]рамма. 14.05 — Һүүлэй ho[...] 14.15 — Үнгэтэ телев[...] «В мире животных». 15.30 [...] Хоккейгээр дэлхэйн чемп[...] СССР — ФРГ. 16.40 — «[...] жэмэй киоск». 17.05 — «[...]номико-математическа оно[...]га, тоолон тодорхойлолгы[...]никэ хэрэглэhэнэй үндэhөө[...] дай ажахые залан хүтэл[...]гые нарижуулан hайжар[...] асуудалнууд». Үйлэдбэ[...] «Светлана» нэгэдэлэй колле[...]вэй социальна хүгжэлтые т[...]лэлгын дүй дүршэл т[...] 17.35 — «Улица полна нео[...]данностей» гэжэ уран hайх[...] фильм. 18.45 — Һүүлэй hо[...]

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

18.50 — Бүхэсоюзна са[...]ческэ киножурнал. «Фити[...]

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА

19.05 — Уласхоороонды[...]норама. 19.35 — «Брил[...]вая рука» — Уран hайх[...] фильм. 21.10 — «Танай h[...]жа».

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

22.00 — «Ая ганга».

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА

23.00 — Футболоор СССР [...] чемпионат. «Карпаты» (Л[...] —ЦСКА. Дамжуулгань Л[...] хотоhоо. 24.00—«Время»—[...]формационно программа. 00[...] —Тамаралгаар уласхоорон[...] уулзалга. СССР — ГДР.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ[...]

Манай адрес, телефо[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Лен[...] 35. Телефоны: редактор[...] 54-54, приёмная—54-93, [...] редактора—68-08, зам. [...]тора—62-62, ответ. се[...] —50-52, зам. ответ. се[...] —36-76, отделы: парт[...] жизни —60-91, сельского [...]зяйства—64-36, 63-86, [...]ганды и агитации—56-23, [...]мышленности и строи[...] —61-35, советского строи[...]ства и быта—69-58, куль[...] и школ—60-21, писем [...] селькоров—67-81, инфор[...] —34-05, общественная [...]ная—56-62, машинное бю[...] 57-63, фотолаборатори[...] 33-61.

Н-00357. Зазан № 123[...]